

Legújabb szabad. billard-golyók.

Alulírott bátorokik tiszteltel tudatni, hogy sok évi fáradság után ikerült neki 1168

billard-golyókat

készíteni, melyek jószág és tartósság tekintetében minden eddigit messze föltülmnek. Szín, hang és ruganyosság tekintetében teljesen hasonlítanak az elefantcsont-golyókhoz, azonban elpusztíthatatlanság tekintetében messze föltülmnek azokat, miután törés vagy repedés e golyóknál teljesen lehetetlen, s erre nézve 1 évi írásbeli jótállást vállalom. Egy darabnak ára 62 mméterig 5 forint, 62-66 mméterig 6 forint, 66-70 mméterig 6 frt 50 kr., nagyság szerint.

Közel 100 billard, minden rendszerből, folyton raktáron.

KNILL KÁROLY, Bécs, IX., Rossau, Rothe Löweg. 5. u. 7.

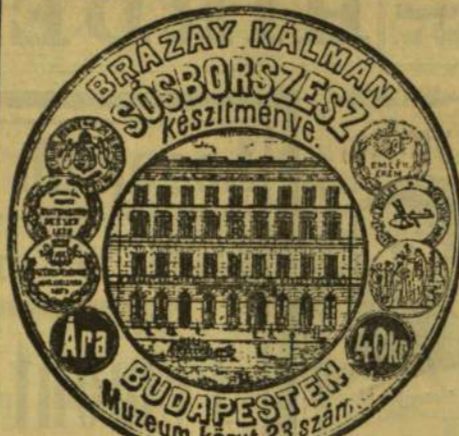
A téli évadra

valódi vízhatlan lábbeliek.

Azon kiöntetések, melyekben lábbeli készítményeim több világ- és egyéb kiállításon — legutóbb a triezsi kiállításon részesültek — felbátorítanak: bőségben felszerelt férfi- női és gyermek-lábbeli raktáromra a nagyérdemű uri közönség figyelmét felhívni. Arum szilárdak és tartósak, a mellett legfin. izléssel és a legutolsó divat szerint készülnek. Mérsékelt árakát és megrendelés esetén gyors és pontos kiszolgálót biztosítok n. é. vevőimnek. Vidéki megrendelések utánvétel mellett a leggyorsabban eszközölköztetnek. — Különösen figyelmeztetek a valódi gummitalpu vízhatlan lábbeliekre.

LŐRINCZ ISTVÁN

LÁBBELI KÉSZÍTŐ, MUZEUM-KÖRUT 5. SZ.

BRÁZAY KALMÁN, Budapest, IV. Múzeum-körút 23. sz.

Figyelmeztetés. Az általánosan ismert, jó hírnévnek örvendő s többoldalulag kitüntetett sósorszesz készítményem — kelendőségénél fogva — sok utazónak lévén az utóbbi időben kivéte, elhatároztam, hogy azokon czimjegyetem módosítom s annak nyomában saját házam külső alakját veszem föl, bejegyeztetvén egyszersmind védjegyként a budapesti iparkamaránál.

SÓSORSZESZ

7796 gyors enyhítést eszközöl: 1306 csúszos szagatás, fagyás, fog- és fájófog-dalmak, szemgyengeség, bémulások stb. stb. ellen. Fogtisztító szerül is igen ajánlható, a menyében a fogak fényét elősegíti, a foghúst erősíti és a száj tisztá. szagtalan ízt nyer a szesz elpárolgása után, valamint ajánlatos a szesz fejmosására is, a hajidegek erősítésére, a fejkörpánczokozás megakadályozására és annak eltávolítására. Ára egy nagy üveggel 80 kr. egy kisebb üveggel 40 kr. Használati utasítás magyar vagy német nyelven, bizalmasnyomán névsorával ellátva, minden nyelven ingyen mellékeltek.

NEVESSÜNK!

MULATTATÓ NAPTÁR A GYÖNYÖRÜSÉGES 1884. ESZTENDŐRE.

EGY ASZTROMÓKUS.

Sok képpel. Ára füvé 40 kr.

Csász. kir. szabadalommal és porosz kir. miniszt. jóváhagyással.

Dr. BORCHARDT illatos növényesszappana, 30 év óta elismert legjobb mosdó-szer szép egészséges bőrt elnyerésére; eredeti csomagocskákban bepecsételve 42 krajczár. Dr. KOCH növényesszappana, elismert jellesegi házi-szappan élítés, rekedités, nyálkásodás és torokkarczolásnál, stb. 70 és 35 kros dobozokban. Dr. BÉRINGER fügyóker-hajolaja, a haj és szálkák őrítésére és fentartására, 1 palack ára 1 forint. Dr. BÉRINGER növényi hajfestészsere, valódi fest fákete, barna és szoke színre; teljesen felszerelve kefével és csészével 5 frt. Dr. LINDES tanár növényi rudacs-kenőse, a haj fényét és ruganyosságát fokozza és egyszersmind az oldalhaj őszetartására is alkalmas; eredeti darabokban 50 kr. Dr. HARTUNG chinahéj-olaja, a haj növesztése és szépítésére, pecsételt és üvegekben bélyegzett pakekben 85 kr.

Dr. SUIN de BOUTEMARD zamatos fogszappana, a fogak és a foghús épenartására és tisztítására s legáltalánosabb és legbiztosabb szer; 1 és 1/2 csomagocskákban 70 és 35 krajczár. Balszamos olajbogyó-szappan, a bőr finomítása és puháságra élítés és tartós befolyása által tűnik ki, 35 kros csomagokban. Dr. BÉRINGER zamatos koronaszese, értékes illat- és mosóvíz, mely az éltszeveket erősíti és üdíti; eredeti palackokban 1 frt 25 kr. és 75 krajczár. LEDER TESTVÉREK balszamos földi-diólaj-szappana, darabja 25 kr. 4 darab 1 csomagban 80 kr. Különösen családoknak ajánlható. Dr. HARTUNG növény-kenőse, a hajnöves felkeltésére és felélesztésére bepecsételt és üvegekben bélyegzett téglékben 85 krajczár. Gyógyszeres BENZOÉ-szappan, legfinomabb mosdó-szappan, ugyanazon eredményt bír, mint a Benzoe-tintura; ára csomagonként 40 kr.

Valamennyi fentebb elősorolt szab. cikk valódi minőségben a következő magyarországi raktárakban kapható: BUDAPESTEN: Török József, gyógyszer. a sz. lélekhez; Barna Zsigmond, gyógyszer. a magyar királyhoz; Scholz Janos, városi gyógyszer; Kiss K., gyógyszer a Kigyóhoz; Szatupa G., gyógyszer a szénaterén; Wlassik Ed., gyógyszer. Tabánban, Moldoványi, gyógyszer. Ó-BUDÁN: Bakasi A., gyógyszer. és Prochaska J. kereskedésében.

- Alsó-Kubin: Tyroler József, gyógyszer. Arad: Elias Armin, Goldstein H. Bozsytay M. gyógyszer. Baja: Kleinszén és Babos. Balassa-Gyarmat: Havas Gyula, gyógyszer. Bártfa: Toperczer A. T. gysz. Békés-Osaba: Varságh Béla, gyógyszer. Berettyó-Ujfalu: Vass Eug. Besztercebánya: Burda Károly, gyógyszer. Boldogasszony: Klapsia P., gyógyszer. Bonyhád: Straicher B. Breznóbánya: Zörmláb G. örökös, gyógyszer. Csáktornya: Báron Lipót. Csernőzty: Schirich J. Debreczen: Csanak J., Goréby F., dr. Rothschnek E., gyógyszer. Ormós Ferencz. Eger: Buzáth Lajos, gyógyszer. Esztergom: Rudolf M. F. Eszék: Dimes J. C., gyógyszer. Fácset: Hirsch David. Földvár: Nádhera Pál. Gyöngyös: Vozáry T. gyógyszer. Gyula: Orley István, gyógyszer. Hajdú-Böszörmény: Lányi M., gyógyszer. Halas: Novák Rud., gyógyszer. Hód-Mező-Vásárhely: Kiss Gyula, gyógyszer. Igló: Háts János, gyógyszer. Ipolyvás: Winter Sándor. Kálcsa: Horváth K., gyógyszer.

Óvás! Figyelmeztetünk a hamisításokra, különösen dr. Suin de Boutemard illatos fogszappanjára nézve. Több hamisító és hamisítások elárnyaltja már érzékeny pézbüntetésekre lettek Bécsben és Prágában törvényszéki elítélve.

Raymond és Társa, cs. kir. szab. tulajdonosok Berlinben.

VASÁRNAPI ÚJSÁG

45-ik szám 1883. BUDAPEST, NOVEMBER 11. XXX. évfolyam

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI ÚJSÁG és 1 egész évre 12 frt POLITIKAI ÚJDONSÁGOK együtt: 6 * Csupán a VASÁRNAPI ÚJSÁG: 1 egész évre 8 frt 4 * Csupán a POLITIKAI ÚJDONSÁGOK: 1 egész évre 6 frt 3 * Kétféle előfizetéshez a postaiak megfizetéséről viteldi is csatlakd.

LUTHER ÉLETE.

1483-1546.

Ez év november hó 10-én, éjjeli 11 és 12 óra között mult négy száz éve, hogy a nagy reformátor, Luther Márton megszületett. Szülői kezök munkája után élő szegény emberek voltak, kik nem rég költöztek át a család ősi fészkeből, Möhrából, Eislebenbe, hol első születt gyermekök, Márton, a napvilágot megpillantá. A család még akkor Ludernek írta magát, — egy, a hogy most írják, már a nagy reformátornak az ujtása. Atyját Jánosnak, Eisenachból vagy környékéről származó anyját pedig Lindemann, de egy újabb napvilágra került egykoru okmány szerint Ziegler Margarétának hívták. A Luderekről maga a reformátor sem tudott egyebet, mint hogy «igazi parasztok voltak,» de azért volt ezimerek és pedig egy kifeszített nyilas íjj, két rózsza között. Luther fivére, Jakob, még az ősi ezimert használta, ő maga csak az egyiket, a fehér rózsát tartotta meg belőle, abba egy piros szivét s ennek közepébe fekte ki keresztet helyezvén.

lyek, melyek Eisleben, a többi közt 1689-ben, pusztították. A születési napot és óráit pontosan följegyezte Melancthon, ki Luther anyját ez iránt kikérdezé. Az évre azonban az anyát elhagyta emlékezete s Luther egy ideig maga sem volt tisztában vele. A hagyományban azonban, mely Luther testvérei és barátai ki-mondása alapján kezdettől fogva 1483-at tar-

LUTHER MÁRTON.

Möhrá földje csak fáradságos munka után biztosított lakosságának némi kis jövedelmet. A lakosok azzal igyekeztek segíteni magokon, hogy a vidék réz-pala-rétegeiben bányászkodtak. Nem csoda, ha innen jutalmazóbb életmód után nézett a munkás ember. A szomszéd Mansfeld grófságban épen akkor vett a bányászat nagyobb lendületet. Ide költözött hát Márton atya. Arra az újabb fölmerült és sokat hánytogatott vádra, hogy egy ember agyonütése miatt kellett volna Möhrát elhagynia, Luther Márton idejéből csak egyetlen egy vonatkozást találunk, azt is a reformátor egy ellenségének szájából, a ki azt mondja, hogy annak atyját «akár gyilkosnak is mondhatná. Ha meggondoljuk, mi mindent föl nem hoztak Luther ellen ellenségei s hogy az e váddal illetett kurhesseni alattvaló ugyanazon országban békén megtelepedhetett, porbe nem fogatott, sőt nagy tisztességre emelkedett: bátran tekinthetjük az egészét üres mende-mondának.

Igy lön Eisleben a nagy férfiú szülőhelye, hol maig is mutogatják a házat, melynek födele alatt világra jött. A ház a Péter-Pál temploma mellett áll, a hol a csecsemő még születése napján megkereszteltetett, a nap védszentjéről Márton nevet nyerve. A születési szoba föld-szint fekszik, elől az utcára, de már csak a falai azonosak, a többi elemészték a tűzveszté-

FONTOS

!!TÁVOL-, RÖVID- ÉS GYÖNGE-LATASUAKRA!!

A legjobb szemveget nyújtja jótállás mellett

SOLOMONSON N. H. látzerész, vízzi utca 19.

Legszadagabb választék párisi színházi látcsök- és tábori távcsövekből, 5-20 frtig.

Nagy választék amerikai emberi műszerekből.

Távirat!

A vagyonbukott „Nagy Anglo britt ezüstgyár” tömeggondnoksága az összes arukat még a becsáron is sokkal alább eladja. Az összegnek előleges beküldése vagy 8 frt 50 kr. utánvétele mellett igen csinos ét- és dessert-service a legfinomabb angol-britt ezüstből (mely előbb 40 frba került) kapható. Minden megrendelő az evészközökhöz fehér színek megmaradásáról szóló 10 évi kezességi iratot nyer.

- 6 tablakés, jeles acélpengével, 6 valódi angol-britt ezüstvilla, egy darabból, 6 massz ang. britt ezüst evő-kanal, 6 f. ang. britt ezüst kávé-kanal, 1 db. ang. britt neh. ezüst leves-szedő, 1 * mass. ang. britt ezüst tejszedő, 6 * jeles ang. britt kés-zámoly, 6 * mass. ang. britt ezüst dessert-kanal, 6 * valódi ang. britt ezüst csomage-villa, 1 * jeles bors- vagy cukortartó, 6 * szép masszív tojás-tálca, 6 legfin. ang. britt ezüst tojás-kanal, 1 pompás ang.-britt ezüst felszolgáló tálca 30 cm. hosszú 1 legfinomabb teaszűrő, 2 diszes salon gyertyatartó, 4 legfin. csukortálca, magas lábakkal. 65 darab. — 8 frt 50 kr.

Annak bizonyítékául, hogy e hirdetés nem szédelgésen

alapszik, ezennel a nyilvánosság előtt közzéletem magamat, ha az árúk nem tetszenek, azokat minden kifogás nélkül visszavállalni; s így a megrendelés minden kockázata nélkül jár.

A más czégekétl hirdett eszközök «valódi javított brittanica» czimű jeggyel ellátva, közönséges silányság, s én azokat kívánatra ugyanily számban 1 frittal olesóbban szállítom.

A ki tehát jó és szolid árúkat, nem pedig holmi silányságot akar péneúrt kapni, míg a készlet tart, bizalommal forduljon a következő címhez:

J. H. RABINOWICZ, WIEN

az angol-britt ezüstnemű-gyár közp. raktára II., Schiffamtsgasse Nr. 20.

Tisztító por a főnnebbi evészközökhöz nálam kapható. Egy doboz ára 15 kr.

Fiókok: Páris és Londonban.

LUTHER ELŐGÉRTI A PAPA BULLÁJÁT WITTENBERGÁBAN (1520.) — ISSING FESZÍTÉNYE.

Glaphó, Károly esztár gyűjtöttyéje. Colonna, bíbornok, papai követ. A brandenbúrgi választó fejedelem. A trieri érsek. Sándor bíbornok, papai követ.

V. Károly esztár. A brandenbúrgi püspök. Bernát hadani érse. János esztár választó fejedelem. A trieri érsek.

Luther. Alts herceg. Jámbor Erad, szász herceg. Fülöp hercegi tartomány gróf. Fülöp hercegi tartomány gróf. Fülöp hercegi tartomány gróf.

Holschuber. Holcschuber. Keresztely dñ hercegi, később IV. Keresztely. György szász herceg. Schurf, Luther jogi tanácsosa.

Portugales. Fugger Jakab. Frundalberg György. Sturm birodalmi hírnök.

LUTHER AZ 1521-KI WORMSI BIRODALMI GYŰLÉSEN.

WEINER ANTAL FESZÍTÉNYE.

gesen örökös választó fejedelem lebeszélésére, újból nyíltan és személyesen lépjen föl és működjék wittenbergi egyházközösségében és az ottani egyetemen. Márczius elején tehát Wittenbergba lovagolt, s ott azonnal föllélt a városi templom szőszékére, hogy visszaintse a kihágásoktól eltévelyedett hivatást s visszatartsa a veszedelmes útról, melyre a fanatikusok által csábítottak. Ez sikerült is az ő hatalmas szavának.

Wartburgba vitetéseig Luther csak szava erejével küzdött az általa megrovott egyházi visszaélések ellen, a valóságos külső reformokat még nem vette kezébe. Ebben megelőzték mások is így történt, hogy a «felforgatás» embere most a külsőségek terén tevékenységét a nem okvetlen szükséges újítások elleni ellenállással, azok mérséklésével s a meglévőnek a lehetőségig kihasználásával kezdte meg. Mert, ugymond, a hitben erősek és a felvilágosodásban előhaladtak testvéri szeretetben engedékenyek legyenek a gyengék iránt, a kik még nincsenek nyire. Ő beírta vele, hogy ismét Istennek tiszta szava hirdettetett s a sakramentum azoknak, a kik kívánták, az ur rendelkezési szerint nyujtatott. Az isteni szolgálat és az egyházi szervezet alakulására — s ez lehet egyik szerint érdem, másik szerint hiba, — soha nem állított föl ideálokat. Egyöntetű, törvényeszerű határozatokat követeltek, melyek minden evangélikus egyházat egyként kötelezzenek, sőt a kevésbé sarkalatos pontokra nézve jobbnak ítélte a viszonyokhoz és szükségletekhez alkalmazkodó szabad változatosságot. Az isteni tisztelet dolgában azon volt, hogy abba a német nyelvet bevezesse s hogy a hitközségek német templomi énekeket kapjanak. 1524-ben jelentek meg az első új templomi énekek, melyeknek szerzése körül is ő maga volt a legkiválóbb mester. Az ő Új-Testamentuma, mely gyorsan lőn ezrek ezrek épületes könyve, 1522. szeptember havában jelent meg, miután ő azt még Wartburgban elkészítte s aztán Melanchtonnal átvizsgálta. Még azon év december havában követte a második kiadás. Az első kiadás egészen az eredetnek alakjában most adják ki Németországban a jubilaum alkalmára. Luther aztán az Ő-Testamentum lefordításához fogott, de e munkájában sokszor megzavartott, úgy hogy csak 1534-ben jelenhetett meg tőle a teljes német biblia.

A reformáció nagy művében Melanchton Fülöp volt Luthernek legjelentékenyebb társa, ki már 21 éves korában mint a humanisztikus tudományoknak, különösen a görög nyelvnek nagy tekintélyű művelője, 1518 óta tanártársa volt Luthernek a wittenbergi egyetemen s nemcsak tanainak volt meggyőződéssel buzgó híve, de személyének is benső barátja. Luther maga mondá felőle, hogy míg ő, Luther, csak irt, pusztít és utat tör, Melanchton az, a ki vet, ültet és tenyésztet át a feltört talajon. «Loci» nevű főmunkáját Luther is a szentírás mellett a legalkalmasabb gyanánt ajánlotta a theologiai studiumokhoz. Melanchton mellett még Rügenhagen és Jónás Justus voltak Luthernek buzgó felei és bizalmas barátai. Amaz Luther iratai által megértve a worms-i ut előtt érkezett Wittenbergába, hol 1522-ben lelkész lett a városi templomban. Mint gyakorlati theologus, lelkipásztor és egyházi szervező tett kitűnő szolgálásokat a reformáció ügyének s igazi vigasztalója volt Luthernek minden bajaiban. Jónás, ki csaknem tíz évvel volt Luthernél fiatalabb, 1521-ben mint az egyházjog, majd a theologia tanára működött a wittenbergi egyetemen s kivált mint szónok volt kitűnő. Később Halle városának lőn reformátora. A polgári osztálybeliek között Cranach Lukács, a híres festő s később a város polgármestere tartozott Luther közelebbi barátai közé, számos ízben festette le és metszette rézbe a reformátor és bajtársai képét, sőt Luther irataiba is készített képeket, melyek olykor torz alakban tartva, szintén a pápaság ellen voltak irányozva.

Németországban lassanként számos város követte a lovagok és nemesek példáját, folvéván a reformált hitet. Nürnberg, majnai Frankfurt, Magdeburg, Ulm, stb. prédikátorokat kértek. Nagy jelentőségű volt a reformáció ügyére Poroszországban a német rend nagymesterének, Brandenburgi Albertnek Luther tanaihoz csatlakozása, mely a rendi államnak protestáns világi országgá alakítását vonta maga után. A német birodalomban a szász választó fejedelem-

ken kívül Fülöp hesseni grófnak csatlakozása volt a reformált hit meggyökerezésére nagy fontossága, azért is, mert most már fegyver-erőre is támaszkodhatott, a mire nagy szükség kezdett lenni, mivel elérkeztek az evangéliumi hit verkerességének napjai. 1523-ban már két augusztinus barátotégettek el Brüsszelben, Luther tanaihoz csatlakozásuk miatt. Egy dal, melyben Luther halálukát megemlíti, a nemesebb értelemben vett népdal mestere gyanánt tünteti föl a nagy reformátort.

Legnagyobb veszély a túlzók és rajongók részéről látszott fenyegetni a reformált vallást. A Carlstadt által Jéna környékén rendezett üzemekkel még csak lehetett boldogulni, a fanatikus izgatott számkivetetvén. De most Thüringában merült föl egy borzalmas mozgalom, a zwickaui próféták közé tartozó Münzer Tamás vezetése alatt. Ezt nem Luther példája, hanem a vak szenvedély vezeté, midőn az amaz által hirdetett lelki szabadság szükségét a világi, polgári terhek-től való szabadulásra kezdé hirdetni. Luther közbelépett s egyfelől a fejedelmeket és urakat inté, hogy főnhajzással s a szegény nép sajnárgatásával följajanjának, másfelől a parasztságot, hogy ne használja föl az evangéliumot gatzteket palástjával, melyeket tilt Isten neve. S midőn a lázadók nem hallgattak rá s a dúlás, pusztítás, vérontás és a boszu egyéb iszonyai tovább folytak: Luther fölívá a fejedelmeket és hatóságokat, mint az Istentől fölállított társadalmi rend őreit, hogy kímélet nélkül, karddal vágjanak a lázadók közé. 1525-ben vége lőn a parasztlázadásnak.

Ez időben határozta el magát Luther a házasságra, melyet másoknak is ajánlott s melynek isteni származását és szentségét hirdeté. Az életét is fenyegető izgalom éveiben nem gondolhatott rá. Most elérkezettnek látta idejét, megzafolni azt a vádat, hogy maga nem teszi meg, a mit másoknak javasol. Nőül egy elszegényedett nemesi család sarját, az 1499-ben született Bora Katalint választá, ki már gyermekkorában a nimbschi kolostorba vitetett s ott apáca lett, de a zárdai fogadalom érvényét tagadó Luther tanait követve, több apácával együtt a kolostorból 1523-ban megszökött s az őta egy württembergi polgárcsaládnál élt tisztas életet. Luther bizvást remélhette, hogy viszonyosság életének hű társát találja föl benne, s valóban oly nő lett, ki meg tudta érteni férje hivatásának nehéz kötelességeit s azok teljesítésében erős gámla lett. Luther június 13-án tartá meg vele eljegyzését s egyszersmind esküvőjét, Bugenhaven városi lelkész előtt, három barátja, mint tanu jelenlétében. Két hétre rá Luther megtartá a szokott menyegzői lakomát is, melyen a vendégek sorában öreg szülői is megjelentek. Az egyetem ez alkalommal ezüst billikomot küldött neki nászajándokul, mely ma is meg van a Luther-ereklyék között.

Az 1525-iki év nevezetesebb eseményei közé tartozott Böles Frigyes halála. Ez Luthert, mint az ő nagyrabecsült egyetemi tanárát, a ki, mint mondák, daczára a számos vádagnak és elítélteknak, soha nem volt alaposan megvizsgálva és megzafolva, mindig oltalmazá, míg másfelől mérsékleire inté. Kezdetben szilárd híve volt a régi egyháznak, később azonban Luther tanához csatlakozott s halálos ágyán már két szin alatt vette föl az urvacsoát. A birodalmi rendnek is híve levén, egész életében óvakodott pártfogoltjához közelebbi viszonyba lépni s Luther nem is beszélte vele soha.

Fivére és utódja, állhatatos János, már korábban levelezésben és személyes érintkezésben állt Lutherral s most hatóságai oltalmát is biztosított az evangélium hirdetésének. Luther azt akarta, hogy előbb az evangélium szelleme hassa át a hitközségeket s e szellemből fejlődjenek ki aztán önkénti a külső reformok. A köznépnek azonban, melyet a parasztlázadás még inkább elvadított, oly mozgalom kezdett mutatkozni, mely az eddigi egyházi hatóságoktól való elszakadás révén az egész egyházi szervezet felbomlásával fenyegetett. A birodalmi hatalommal szemben, mely nem akarta engedni a reformációt, a teljes szétzülés csak hatalmas evangélikus birodalmi rendek keze által látszott megakaszthatónak. 1526-ban a speieri országgyűlés tehát megadta minden birodalmi rendnek a jogot, egyházi dolgaiban oly magatartást és kormányzatot hozni be, a melyről isten és császár előtt felelősséget vállalni tud.

A választó fejedelem és a hesseni tartománygróf most Luther és Melanchton tanácsára világi és egyházi megbízottakat küldtek ki az egyházak megvizsgálására, az isteni tisztelet rendezésére, a hitközségeknek lelkesekkel ellátására, stb. E vizitációban Luther is részt vett egy ideig s ekkor, mint egy barátja írja, szépen kikérdte és kioktatta a föld szegény népét a tizparancsokból, a mistánykból és egyéb imádságokból. Az itt tapasztalt hiány bírta rá, hogy 1529-ben kiadja nagy s az evangélikus köznépre oly fontos kis kateját. Az egyházi szervezet rendezésénél meg kell jegyezni, hogy az csak ideiglenes kívánt lenni, még mindig nem hagyta föl a reményével, hogy az egyesülés a nemzetben, s egy zsinat után talán az egész kereszténységben is helyre lesz állítható.

Nagy ellentét merült föl azonban a reformáció terén magán. Lutherrel csaknem egy időben kezdte meg a maga reformmívét Svájcban Zwingli Ulrik. Az urvacsoáról szóló tanban jelentkezett köztök a legnagyobb elterés. Luther ama tanát, melyet már Carlstadt ellen is védelmeznie kellett, hogy az ur teste az urvacsoarában jelen van, most tudományos alapon sokkal veszedelmesebb ellenség fenyegette, s Zwingli tana nem csak Helvéciában, de északi Németországban is terjedni kezdett. Éles polémia indult meg a két reformátor között, szakadást készítve elő, mely a közös ellenállást a császár és a pápa ellen lehetetlenné tette. Fülöp tartománygróf a theologusok személyes érintkezésével gondolta a vitát elsimíthatni s a protestánsokat egy hatalmas egésszé tömöríteni.

Luther és Melanchton készeknek is nyilatkoztak Zwinglivel és a bázei Oecolampadiussal és végből Marburgban találkoznai. Mind a két fél részéről még több más theologus is megjelent. Az értekezés a tartománygróf palotájának egyik szobájában tartatott meg, a hol az udvar több előkelő vendégén kívül az ott száműzetésben élő Ulrich württembergi herceg is jelen volt. Luther várakozása ellenére sikerült egyetértésre jutni a két ellenfélnek minden vitás pontra nézve, kivéve az urvacsoát. Luther oda írta az asztalra maga elé Krisztus szavait: «Ez az én testem». A személyes vita sokkal engesztelőbb, szelidebb, barátságosabb szemlélben folyt le, mint a minő irataikban nyilatkozott. A szövetség azonban mégis abban maradt, noha az most igen kívánatosnak látszott, a császár békét kötven a pápával és Franciaországgal, s elhatározván, hogy az Agostába összehívott birodalmi gyűlésen az egyház ügyeit végre érlelyesen kezébe veszi s szükség esetében erőhatalommal is helyreállítja az egyház egységét a hagyományos hierarkhia alatt.

A pápa is zsinatot hívott össze a császár tanácsára, ki a birodalomban újra megkísérelé a békés kiegyenlítését a régi és új egyház hívei között. Mialatt a protestáns szövetségek 1537-ben Schmalkaldenben arról tanakodtak, ha elfogadják-e a meghívást a zsinatra, Luther megbízottat, állítsa össze a főbb pontokat, melyek mellett állaniok kellend. Ezek az ő schmalkaldeni cikkelyei, melyek később forma szerint is fölvették a lutheránus egyház hitvallásába. E cikkelyek Luther egyenes és éles modorában szólanak a pápaságról, mely, ugymond, többet gondolt hatalmával és a pénzzel, mint a hívők lelki üdvével.

Luther itt halálos beteg lőn. Kőbántalmak gyötörték s inkább akarván otthon halni meg, mint Schmalkaldenben, haza indult, hol fájdalom enyhülni kezdettek. Németországban megérhete, hogy Anhalt, melynek hercegeivel benső barátságban élt, a brandenburgi választó fejedelem és a szász hercegség is elfogadta az evangéliumot. György herceg, a ki szigorúan tudta visszatartani országát az új tanokat s Lutherrel nem egy keserű vitája volt élő szóval és írásban, 1539-ben elhunyt s fájdalommal kellett országát a protestantizmusra tért fivérére, Henrikre hagynia. A reformáció itt is keresztülvitetett s Luther maga prédikált a szt. Tamás egyházban, Lipésben. De midőn Henrik is elhunyt s Móríc következett utána, itt is komor felhők kezdtek tornyosulni. Mert Móríc ép oly okos, mint érvényes és tekintet nélküli politikus volt; közte s a vele rokon szász választó fejedelmi ház közt pedig komoly visszavonás keletkezett, mely már háborúval fenyegetett. Luther, Fülöp közbenjártam. A későbbi schmalkaldeni háború következményeit Luther már nem élte meg. A szász választó fejedelem-

seben János után 1532-ben fia, János Frigyes rendkívült. A nagy reformátor itt egyszerű, jámbor családó, férj és apa, ki nyilvános élete fáradalmaitól a családi tűzhelynek megrepíhenést. Házasságából hat gyermek származott: Hans, Erzsébet (a ki azonban első gyermekében meghalt), Magdolna, kiben nagy öröme telt, s kit már nagyobb korában kellett elveszítene, Márton, Pál és Margaréta. János jurista lett, Márton mint fiatal theologus hunyt el. A legtehetségesebb Pál vala, ki több fejedelmi családnál lőn udvari orvos. Fi-származékai Luthernek napjainkig nem maradtak; János állítólagos utódjaira nincs kimutatva a töle származás. Több nő-rokon tartozott még Luther családi környezetéhez, többnyire árva.

Lakása a zárdapülethez volt, melyet a választó fejedelem ajándékozott neki. A család rendes találkozó szobája ma is megvan. Neje igen szeretett volna nagyra gazdassággal birni s Luther csakugyan vásárolt is néhány kis földrész és kertet. Maga Luther nagyon könnyedén bánt a pénzzel s mindig abban a vesztélyben forgott, hogy állítólagos szűkölködők vissza-élnék jó indulatával. Nejét, gyermekeit tekinté e világon legfőbb kincseinek. Ezek között gyermektegen tréfált, játszott, velők imádkozott, fölmondatta velők a kátét, de olykor szigorú apa is tudott lenni, noha a túlságos szigorító, melytől gyermekkorában sokat kellett szenvednie, óvakodott. Asztalánál, akkori szokás szerint, sok fiatal tanuló s idősebb egyetemi hallgató étkezett. Ezekkel komoly beszélgetéseket folytatott, melyek szintén föl vannak jegyezve, s velük együtt kerestt szórakozást, melyet különösen az általa nagyra tartott s előszeretettel művelt zene nyujtott neki. Ő maga szép, csengő hangon énekelt és játszott a lantán.

Testileg sokat szenvedett. A határtalan önsanyargatásnak, melynek az erfurti kolostorban magát eládatte, rossz utóhatása később érvényesült s az állandó, feszült, izgatott munkásság is kimerítéssel fenyegette erejét. Későbbi évei-gal a törékességben, hogy az evangéliumi állap-tal mind határozottsága mellett is a lehető szeliden és engesztelő szemlélben fejezte ki magát. Luther e miatt az agostai hitvallást egyszerű «halkan lépés»-nek is nevezé. De azért elismerte barátja eljárásának helyességét. A hitvallás aláírásából kiderül, hogy a német fejedelmek között az ideig mennyire terjedett el tana. Az aláírók között vannak a szász választó fejedelem, a hesseni tartománygróf, György brandenburgi örgróf, Ernő lüneburgi herceg, Anhalti Farkas herceg és Nürnberg, Reutlingen birodalmi városok.

Az Agostában megkísérelt hosszabb alku-dozások alatt, melyeknek célja volt a protestánsokat a katolikusokkal egyesítésre birni, Luther ép oly világosan és szigorúan utasított vissza lényeges dolgokban minden engedést, a mily férfiasan védelmezte a könnyen csüggedő s e miatt némelyek részéről gyengeséggel vádolt Melanchton, kit egyuttal újra fölbátorított és megerősített.

A hatalmi rendszabályokkal szemben, melyekhez nyulni a császár most elhatározottnak látszott, Luther a protestáns rendek részéről is megengedettnek jelenté ki az erőszakos ellenállást, miután a birodalmi alkotmány az illetékes jogászok véleménye szerint is megadja erre a jogot. A politikai viszonyok, nevezetesen a török részéről fenyegető veszedelem, most tanácsosabbnak mutatták a vallási békét, mely a protestánsoknak nagyobb egy időre nyugalmat engedett.

Luther további élete nem mutat föl többé oly kimagasló mozzanatokat, mint eddigi pályája. A reformáció alapelvei kifejlésre jutottak, az új alap le volt téve, a különbözettek, melyek közt a küzdelem tovább folyt, kidomborítva. Reformátori tevékenysége mellett lelki-ismeretesen végzé tanári teendőit a wittenbergi egyetemen s mint hitzőnök is szerepel. A mit a tan- és szószékéről hirdetett, azt barátai lejegyzették s részben meg életében kiadták. Csak így magyarázható meg, hogyan hagyhatott oly rendkívüli irathalmat az utókorra. 1539-től 1541-ig alaposan átvizsgálta és kijavította bibliafordítását, mely munkájában nagy segítségére voltak barátai, kivált a görög, héber és chaldeai nyelvben járatos tanártársai az egyetemen.

TANULMÁNYOK A SZIN ÉS HANG VILÁGÁBAN.

Beszélünk kiáltó, ríktó szinekről és senki sem találja helytelennek ezt a kifejezést, ha olyan szín-összeállításról van szó, mely sérti, szurja a szemet. Ép úgy beszélünk a szinek összehangzatáról is, noha jól tudjuk, hogy tulajdonképeni összehangzatról csak a zenében lehet szó. Ezzel szemben a zenében is vannak oly hangárnyalatok, melyeket sötéteknak vagy derülteknak szeretünk nevezni s a régi görögök után ma is chromatikuskak, azaz szinesnek neveznek a zenetudósok bizonyos hanglétrát, mely félhangokként emelkedik. Abban sem találunk semmi feltűnőt, ha a festő a maga színeit tónusoknak nevezi. Ellenben legalább is őtér dolgoknak tartanók, ha valaki valamit sötét szagunk, vagy derült izünek nevezne. Világos tehát, hogy csakis a szinnél és hangnál észlelhetjük az ér-zéki benyomásoknak az a viszonyosságot, hogy a hangok szinképzeteit, s a szinek hangképzeteit is képesek előidézni, habár legtöbb ember-nél csak elenyészően csekély mértékben is.

Amde számosan vannak olyanok is, kiknél a benyomások eme viszonyossága a legnagyobb mértékben ki van fejlődve, úgy hogy bizonyos hangok miédig meghatározott színeket költenek föl bennök. Az ilyeneket kettős érzékletűeknek nevezi a tudomány s bár rendszeresen csak rövid idő óta foglalkozik a szellemi élet e saját-ságos tüneményeivel, de már is sok érdekes magyarázatra bukkant, melyek a lélek természet-tanának fontos rejtélyeit derítik fel.

E kettős érzékű egyének, ha egy hangot hallanak, az rögtön valami szinesnek képzelik, a nélkül, hogy határozott formátan látnak jelentkezni. Hogy magának a szinnek észrevétele minő módon következik be, arra nézve csak bizonytalan felvilágosításokat tudnak adni. Néme-lyeknél a hangzó tárgy őlt szin magára a képzeletben. Zongorajátéknál vannak, kik a billentyük mögött képzelik a színeket kisugárzó, míg a kintorna hangjait ezek bizonyos távolságra lán-goló alakoknak látják. Mások a hang hallatára halántékaikból vélnék szines csikot kiugrani, mely a homlok közepe felé húzódik. Szóval így vagy úgy színérzést eszközöl bennök a hang hatása.

Legtöbben csak arról tudnak számot adni, hogy nekik a magas zene hangok világosoknak, a melyek pedig sötéteknak jönnek elő. Más ese-tekben, míg a legmélyebb hangok a fekete szin képzetét költik fel, ettől fölfelé a hangskála minden egyes hangja a barna, vörös, narancs-sárga minden színváltozatán átmeny egészen a fehérig. Lehet, hogy a görögök, mint tán szintén kettős érzékű nép, es okból adták a félhangok-ból képzett skálának a chromatikuskat nevet.

Es ha már egyes hangok magok is szín-képzeteit költethetnek fel, még inkább feltehető ez egész zenedarabokról. A híres német zeneirő, Eckert, Schubert gyönyörű C-dur szimfóniájának A-dur tételéről szólva, annak a zöld fenyesvek hatását tulajdonítja, s egyáltalában az A hang-nemet a zöld szin határozott kifejezésének tartja. Hát ha még eszébe jutott volna, hogy Beethoven híres «vadász-szimfónia» is, igazi friss eről-lel festő ez alkalommal még lerajzolta a halott arcképét, mely azóta több ízben sokszoro-sítottott.

Holt teteme a wittenbergi vártemplomban nyugszik, hová tizenny évvel később Melanch-ton is melléje tettek.

A ház, hol Luther meghalt Eislbenben, 1546. febr. 18.

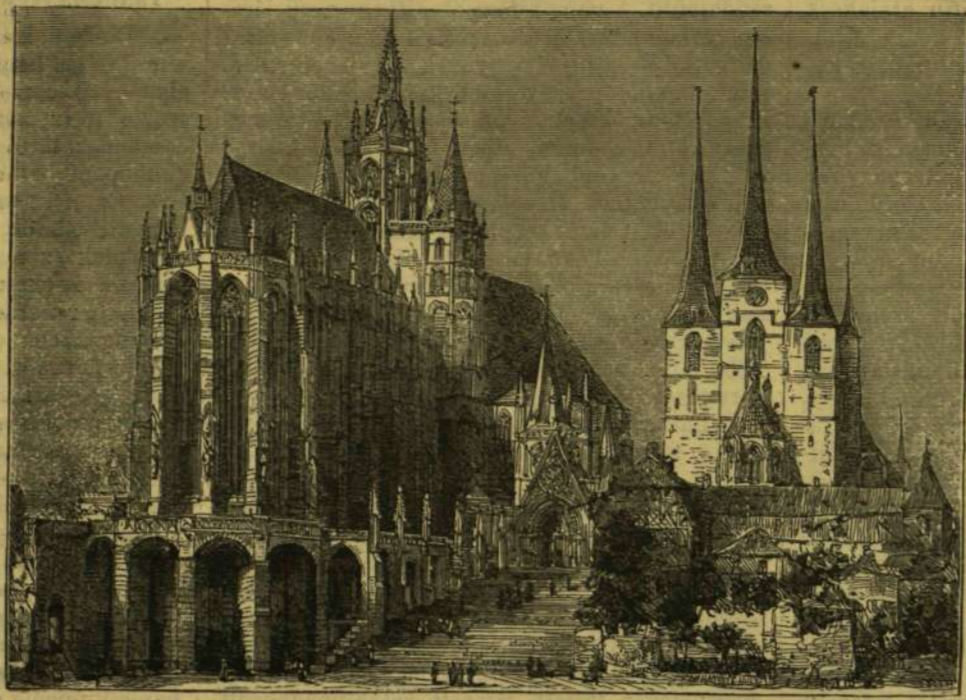
lett a vizsgálódási anyag gazdagítása szempontjából.

Ugyanaz a szinképet, mely a zenei hangokat kíséri, néha a beszéd magánhangzójánál is előfordul. Nemrég jelent meg a német könyvpiacra egy tudományos munka: „Kénszerű színérzetek a hang után”, melynek szerzői, Bleuler és Lehmann, egész statisztikáját állítják össze a betűhangok által előidézt szinképzeteknek. Kiténik ebből, hogy az „i” hangnál legtöbbször a sötétebb vagy világosabb sárga lép előtérbe, az „a”-nál a fekete vagy vörös, az „o”-nál a rózsaszín, az „e”-nél a sárga, részint a vörös, narancssárga vagy kék, s végre az „u”-nál a legsötétebb barna vagy sűrű aranylakat. Azon egyéneknél, kikhez e felvilágosításokért kérdések intézettek, magok a szavak is, a bennök foglalt hangzók szerint, szintén színeseknek tűntek fel, s a midőn épen egy különös élénk kettős érzékű egyentől kértek véleményt bibliai nevek vonatkozásban, azt felelték, hogy a József név előtte sárgának tetszik, az Ádám kékesnek, az Éva világoskéknek s a Jákob barnának. Főleg gyermekeknél lehet nem ritkán tapasztalni, hogy társaiknak önkényes neveket adnak, vagy a megelövőt, mint szerintük nem találót, nem akarják elismerni. Valószínű, hogy ez a körülmény is a kettős érzékességnek még eddig kevésbé tisztázott elméletére vihető vissza.

Minden különösségeitől eltekintve, fontos a kettős érzékesség jelensége a szellemi élet tanulmányára nézve. Kellőleg megvilágítva talán kulcsul foghat szolgálni az ösztönélet oly rejtélyeihez is, melyek ma még hét pecséttel vannak elzárva a tudományos kutatás elől, minő például a rokonszeny és ellenszeny lélektana is.

EGYVELEG.

* A szárazföld átalakulását nagyszerű rombolások által a történelmi időkben is több borzasztó példa erősíti meg. 800-ban az akkor még nagykiterjedésű Helgoland sziget nagy részét a tenger elnyelte. 800—900 között erős viharok nagyon megváltoztatták az angol tengerpart alakját, sok völgy és falu süllyedt tenger alá. Egy breton monda szerint Anglia délnyugot felé jelentősen nagyobb volt, mint a minő jelenleg. 1044—1300-ig a pomerániai partokon történt hasonló nagy rombolás, többek közt Fineta város süllyedt el. 1106-ban Malamocca nevű tekintélyes város Velence mellett tűnt el a tenger hullámai között. 1218-ban a Jahle-öböl támadt egy előbb mivel szántóföld vidékén, a Weser torkolatánál. 1219—1251-ig földcsúszás folytán Hollandia északi részén Wieringen sziget jött létre. 1277-ben s a következő évben az Ems torkolata mellett nagy terület süllyedt a tengerbe, rajta két kis folyó, Torum város és mintegy 50 falu és kolostor. 1282-ben

Az erfurti székesegyház, melynek kolostorában Luther mint szerzetes lakott.

Piac és székesegyház Wormsban, hol Luther az 1521-ki birodalmi gyűlésen megjelent.

A Szent-Ágoston kolostor Wittenbergben, hol Luther mint egyetemi tanár lakott.

A wittenbergi vártemplom, melynek kapujára Luther 1517-ben 95 tételét kifüggesztette.

új áradás folytán támadt a mai Zuider-tenger. 1240-ben Schleswigyugoti partját mosta el a tenger s lett nagyobb a Nordstrand sziget mellett levő tengerszoros. 1303—1500-ig Helgoland háromnegyed részét elmosta a tenger, 1300-ban Isztriában Ciparum ment tönkre, 1303-ban Rügen sziget nagy része s a pomerániai parton számos falu: 1337-ben egy áradás Seelandban Cadsand szigeten 14 fa ut, 1421-ben Bergsweld körülben 22 falu pusztított el a tenger. 1475-ben Angliában a Humber torkolatánál több falu süllyedt a tenger alá. 1500-ban Bretagne partján több kerület elszakított. 1530—1532-ig Beveland szigeten három város és több falu tűnt tenger alá. 1570-ben egy rettenetes áradás Haaga mellett Scheveningen felé elmosta, úgy hogy a templom, mely előbb a község közepén állott, most a parton van. 1625-ben svéd Pomerániában Dars felsziget egy részét vitte el a tenger. 1634-ben a tenger Nordstrand szigeten 1358 házat, templomot pusztított el s 6000 ember, 50,000 marha veszett el. A nagy szigetből a tenger három kis szigetet alkotott. 1658-ban Orisand sziget pusztult el. 1719-ben Catwyk mellett vitte el a víz a szárazföldet. 1770—1785 közt a tenger Helgolandot ketté választotta. 1784-ben alakult az abakuri öböl áradás folytán. 1803-ban Fifehireban Priore Crail maradványát vitte el.

* A nap melege. Sir William Siemens, a híres londoni fizikus, közelébb a nap légkörének hőmérsékletével foglalkozva, arra az eredményre jutott, hogy a hőmérséklet nem 100,000 fok, hanem legfeljebb 3000 s ezért nem nagyobb, mint a villamos ívé vagy a kohóé. Nézetét azzal támogatja, hogy magasabb hőmérséklet lehetetlenné teszi az elégségi folyamatot s ez esetben a napsugárban a violaszínek volnának túlsúlyban, azaz a sugár nem aránysárga, hanem kék volna, mely esetben a földön a növények mind elpusztulnának.

* Érdekes egyháztörténelmi kiállítást rendez Klemm Henrik drezdai kiadó. A kiállításban mintegy 800 írott és nyomtatott mű lesz, a leghíresebbek e nemből. Mintegy 50 biblia közt van a nevezetes pergamenre nyomott 42 soros Gutenberg-biblia, továbbá az első német nyomtatott biblia 1466-ból. Vannak e gyűjteményben kitűnő középkori kódexek, legtöbbször gyönyörű miniatűr rajzokkal s néhány kuriozum, minő egy példány abból a bullából, melyet Luther 1520-ban megégetett, a híres „Eine feste Burg” ének eredeti kézírata, stb.

* Gőzhajó papirból. Az amerikai mesés terjedelmű papirpap legújabbban már a hajóépítésre is kiterjed. Az Ontarió tavon jár egy kis gőzös, mely 35 láb hosszú s 5 láb széles, 10 személy fér el benne s e hajó egészen papirból van. A gőzös két csavart hajt s ez által a kis hajónak oly sebességet nyújt, mely egy csethalász bárkájának felel meg. A hajó külső része a vasvázra tapasztott egyetlen nagy papirlapból áll. A fedélzet sima, tündököl s igen könnyen lehet tisztítani. Természetes, hogy a hajó igen könnyű, aránylag több terhet is bír, mint a fa vagy vashajók s a farészek összekapcsolása s a hézagoknak mohávali betömése és beszurkolása sem szükséges.

JOLÁN.

ANGOL REGÉNY.

Irta BLACK WILLIAM.

TIZENHETEDIK FEJEZET.

Elszökteti az anyját.

Az éjjeli vonat zakatolva, sebesebben rohogott tova s ragadta magával Jolánt, ki szobalányával ült egy vasúti kocsiban. Hogy gondolja az aligmúlt emlékei s a közeljövő aggodalmait, aludni nem hagyta, gondolhatjuk. Hova lett gondatlan, boldog gyermek-ifjúsága? mily komor kép s mily súlyos kötelesség várja őt a ropant Londonban, melynek rengetegébe egyedül, védtelen még soha sem lépett be! S mi özi, mi kíséri, mi gyámolítja nagy feladatában? Barátja még egy kis virágzatot is megtagadott tőle, melynek szemléletéből erőt meríthetett volna szíve súlyos küzdelmeihez? De talán jól van így: egészen magára hagyva, önállósága minél nehezebb próbára teszi: annál inkább össze fogja szedni testi és erkölcsi erejét s ki fogja vinni, — ki kell vinnia diadalát.

Réggel felé mégis aludt egy keveset, s mikor felébredt, a reggeli szürkület már gyöngén világította meg a kocsi ablakát. Álma nem pihentette meg s idegei túlfeszültségében elhagyatottságának érzete még erősebben meglepte s könyei, csöndesen folydogálva előbb, göresös zokogásban törtek ki. Háni, a szobalány, ijedten ébredt föl urnője sírására.

— Kisasszony, az istenért, mi baja?

— Semmi; csak hogy két éjjel nem aludtam, idegeim túl vannak feszülve, majd elmúlik, ha kipihenem magamat.

S csakugyan, a mint Londonba megérkeztek (még kora reggel volt) s a kijelölt szállodában elhelyezkedtek, Jolán azonnal lefeküdt s néhány órai álmot élvezve, egészen felüdvülve s erkölcsileg is felbátorodva kelt föl. Háni egészen meg volt nyugodva urnője állapota iránt s most ez őt is beavatta bizalmába, elmondta neki, miért jött a fővárosba maga, apja nélkül — mi teendő vár itt reá, s mi-kép fogja abban egyedül szobalánya segélyét venni igénybe. Ez egészen büszkévé tette az egyszerű, becsületes leányt, a ki kisasszonyáért tüze is kész lett volna menni.

Jolán, miután mindenen Melville utasítását követte s akarta tovább is követni, elhatározta annyiban atyjának is engedelmessé, hogy fölkeresi Lawrence és Lang urakat.

Déli óra volt, mikor az irodába hajtatott. Lang ur, az ügyvédi ézég tényleges főnöke fogadta; s Jolán nagy bámulással vette észre, hogy az ügyvéd mindenbe be van avatva s teljesen tájékozva.

— Hja, mi ügyvédek mindent tudunk, ez a hivatásunk.

— De honnan, az istenért? — Ha megmondanám: megingatnám az ügyvédi mindentudóságban való hitét, — mondá amaz komoly mosolyal. — S engedje kimonódanom, hogy a lépés, melyet tenni készül, bár merész, megérdemli, hogy sikerüljön s talán épen azért fog sikerülni, mivel merész. De legyen nyugodt; mi is, fölünk telhetőleg, segítségére s szolgálataira állunk. Ha anyját fölkeresi, szívesen küldök vele valakit, vagy magam is elkísérem, ha kívánatosnak tartja.

— Köszönöm, nem. Magam akarok menni hozzá.

— Így vagyok értesülve. Személyes biztonságáról akkép gondoskodunk, hogy a ház közelében rendőr fog állni polgári ruhában, a ki az első szóra segítségére sietend. A szobalány belül, a rendőr kívül — egy perc alatt kéznél van a segély, mihelyt szüksége lesz reá.

— Valóban, kegyed be van avatva minden intézkedésünkbe, látom.

— Kétségkívül. S lássuk, miben lehetek még szolgálatára. Kegyed, ha anyja kész lesz önt követni, kétségkívül azonnal magával viend, nemde?

— Ugy van, uram.

— De hová?

— Londonból el.

— Helyes. Egy ügyfelünk épen most hagyta üresen lakását Worthingban. Félreeső, csöndes tengerparti város. Csinos és jutányos lakás, világos, egészséges szobák; udvarias és kellemes háziasszony; előkelő, de korlátolt vagyoni helyzetben élő asszony. Remélem, jól fogják magokat érezni nála.

— Kérem, adja ide címzetét.

— Irni akar neki?

— Nem, személyesen akarom megnézni a lakást. Remélem, megjárhatom egy nap alatt?

— Könnyen. Holnap reggel elmehet s estére visszajöhet. Ime, a vasúti menetrend.

— Talán lehetséges lesz ott egy kis kocsi s ponyfogatót is bérelni?

— Kétségkívül. — S szabad-e kérdezni: el van-e látva pénzfel?

— Képzem csak nyolcz vagy tíz font van, de van atyámtól négy betöltetlen utalványom az önök nevére.

— Az istenért, semmisít meg azokat.

JOLÁN. — ANYÁM, HÁT NEM ISMERSZ RÁM? LEÁNYOD VAGYOK.

Rossz kézbe kerülhetnének a nagy kárt okozhatnának. Ime, szolgálók öt darab öt fontos bankjeggyel. S ha pénzre lesz szüksége, csak írnia kell s a kívánt összeget azonnal megküldjük. Határtalan hitelt nyitunk számára, de a kitöltetlen utalványokat meg kell semmisítenie.

— Köszönöm, a szerint fogok tenni. Szabad még kérnem némi fölvilágosítást azon egyének felől, a kiknek körében anyám jelenleg él.

— Félek, nem nagyon épületes dolgokat kell mondanom rólok. A férfi, hogy egy szóval jellemezzem, részeges semmirekellő. Egykor ügyvéd volt, de a rendetlen élet s iszákosság tönkre tette. Aztán nőül vett egy özvegy vendéglősnét, s a maga házában folytatta az iszákosságot, míg az üzletet is tönkre juttatta. Most kiadó lakások tartásából élnek állítólag, de úgy látszik nincs más lakójuk mint a kegyed s egészen arra a — meglehetősen szép összegre támaszkodnak, melyet mi Winterbourne ur rendelkezébe, havi előleges részletekben, fizetünk neje fontartására. Épen azért készen lehetünk reá, hogy martalékunkat nem könnyen fogják kieresztelni kezeikből, mert egyetlen jövedelmi forrásukat vesztik vele. A férfi, ha részeg — mint rendesen — gorbáskodni fog; de egyébtől ne tartson; a rendőr ott lesz, s megteszi a maga kötelességét. Tanácsolom, menjen este felé; akkor az ember nem szokott otthon lenni; s a rendőr jelenléte is kevésbé feltűnő az ut-

zán. Szabad-e kérdezni — bocsásson meg kíváncsiságomért, mely csak érdeklődésből származik — vajjon a gondolat, hogy kegyed egyedül menjen anyjához, atyja-urától származik-e?

— Nem, — felelt Jolán lesütött szemekkel.

— Nem atyámtól, hanem egy felvidéki ismerősünk, barátunktól, bizonyos Melville urtól.

— Melville — ismétlé a nevet Lang ur, miattal egy asztalán fekvő névjegyre pillantott. — Merész gondolat, bárkitől származik. De tény, hogy minden egyéb meg volt próbálva és sikertelenül. Isten segítse kegyedet, nemese föltételében.

Mikor Jolán ott hagyta a Lawrence és Lang ügyvédi irodát, elgondolta, hogy London meg sem olya felelmes hely, ily elhagyatottságban, mint gondolta. Támogatást, jó tanácsot, utasítást talált, mindent, a mire szüksége volt.

A nap délutánját arra szánta, hogy fölkeresse anyja lakását — bár csak kívülről akart vele még most megismerkedni, — melynek címzetét Lang urtól megkapta. Johannával, a szobalánnyal, kocsiba ült s az Oxford-cirkuszig hajtattott, honnan gyalog mentek a kijelölt helyre, nem akarván feltűnést okozni a magános utcában. A ház egyszerű, ódon külsejű, de elég tisztességesnek látszott. Kétszer-háromszor fel s le sétáltak előtte; de a ház semmi életjelt nem adott. Kapuja zárva s ablakai lefüggönyözve voltak s maradtak.

A következő nap elég fáradtságos volt. Dálben érkezett Worthingba s egyenesen a Lang ur által megadott címzetre sietett. A tengerre néző, erkélyvel ellátott derült, vidám lakást talált s könnyen megegyezett a házi asszonnyal a szobák bérlete iránt. Aztán egy lökerekedőhöz s kibőrlőhöz ment, a kivel a kocsis- és ponybérletet is tisztába hozta. Estére ismét Londonban volt, a maga szállásán. Reggel még egyszer elment Lawrence és Lang-ékhoz, meggyőződni, hogy a rendőr iránt megvan-e téve az intézkedés. Minden rendben volt. S Jolán — mintha ki lett volna cserélve. Szemből eltűnt a gyermek féltésége, a fiatal lány zavara, — az asszony elhatározott bátorsága tündöklött szemeiben s ömlött el egész lényén.

Az nap este, néhány perccel nyolcz óra előtt, egy polgári ru-

hába öltözött, középkori ember ögyelgett ama bizonyos ház előtt, majd újságlapot vett ki zsebéből s az utca sarkon levő lámpa gyér világánál olvasni próbált, vagy legalább úgy tett, mintha olvasna. Kévéssel utóbb egy csinos egylovas fogat állt meg az utca bejáratánál s egy uriasan öltözött, az előbbinél magasabb és fiatalabb ember szállt ki belőle s lépett a lámpa mellett olvasóhoz.

— Közelebb kellene menni a házhoz, — mondá.

— Jól van uram, — felelt az. — A ház ura épen az imént ment el hazulról.

— Annál jobb; legalább kisebb lárna lesz a dologból. De tartsa magát közelebb a házhoz, ha a fiatal hölgy bemegy.

Ezzel az utóbb jött, kocsiját az utcasarkon hagyva, egy porszor fel s lejárta a ház előtt s aztán egy másik ház kiálló sarka mögé húzódott, mely teljesen elrejtette az utcában járók szemét elől.

Pontban 8 órakor négylovas bérkocsi állt meg a ház előtt s Jolán szállt ki belőle a szobalánnyal. Futó pillantást vetve a ház körül ögyelgő középkori emberre, haladék és habozás nélkül kopogtatott a ház kapuján.

Egy fiatal lányeséléd nyitotta ki.

— Itthon van Mrs. Winterbourne? — kérdez Jolán a lánytól, — a ki nem minden zavarnélkül, de igenlő feleletet adott.

— Beszélni akarok vele.

— Kérem, megjelentem a háziasszonynak.
— Nem szükséges, — felelt Jolán bátran s félretolta a meglepett cselédet, hirtelen belépett, követve szobalánya által. Így — rohammal s meglepés által — foglalta el a férj, mielőtt az őrizet ellenállhatott volna. A cseléd, elképedve, egészen lenyugozva a betolakodó parancsoló tekintetétől, nem tudott ellenállani.
— Melyik a szobája? — kérde Jolán.
— Ez itt, a nappali szoba, — dadogá amaz.
— Jól van, — s kezét a kilincsre tette, — Háni te itt vársz réám. — A következő perczben benn volt a szobában s az ajtót betette maga után.
Saját bátorságától visszarettenve, görcsös félelem lepte meg. Egy nő ült a kandallónál — félig háttal neki — télenül a tűzbe meresztett szemekkel — anyja.

A következő perczben az öröm s hála érzelme áradt el szíven. Itt van, ezéja előtt — s a mint a szobában ülő nő arca, meglepetés kifejezésével, felé fordult — bár szenvedő, sápadt, sovány arc, de nem kellemetlen s kihagyott szeméi bágyadt tűzében volt valami ellenállhatatlanul részvétre hívó.

A szegény nő fölállt s zavartan tekintve ismeretlen látogatójára, megszólalt:
— Bocsánat, nem vettem észre kegyedet, a mint belépett.

Hanga tompa, siket, mintha messziről jönne. Arczifejezése elárulta meglepetését, rémült kíváncsiságát, nem levén szokva látogatókhoz. Jolán nem bír szólni; a mire elkészült, abból semmi sem jutott eszébe. Végre is nagy nehezen dadogá:

— Anyám, hát nem ismeresz rám? — leányod vagyok.

— Leányom? — szolt s önkénytelenül meghátrált, mintha félne, mintha kísértetet látta. — Jolánom — igazán?

— Valóban, az vagyok, Jolán, leányod! Ah hogy így kell, ismeretlenül találkoznunk (s a könyök omlottak szeméből, mintegy tanúságul, meg csakugyan az, a kinek mondja magát). — De mindegy, — folytatá, — többé nem fogunk elválni. Te nem maradsz itt tovább, velem jössz. Akarsz-e?

A sápadt, sovány, beteg asszony közelebb lépett ahhoz, a ki leányának vallá magát s megfogva kezét, hosszasan s mélyen szemébe nézett.

— Hát csakugyan Jolán vagy, leányom? — mondá szomorúan. — S érettem jöttél igazán, hogy magaddal vigy? — Már késő.

— Nem, anyám, nem késő. Velem kell jönnöm, — most, azonnal.

A másik szomorúan rázta fejét — pedig látszott, hogy mind jobban érdeklődik leánya iránt s kedvteliséssel járta rajta szeméit, szép termetén, dús haján, még öltözetén is.

— Az nem lehet, — mondá halkán. — Nem ily finom gyermeknek való, hogy velem vesződjék. Jól vagyok itt, meg vagyok elégedve, boldog vagyok, egészen boldog. Miért mennék? Ki mondta? Ki küldött ide téged? Bizonyosan az ügyvédek?

— Nem, anyám, ne gondold! Az ügyvédeknek semmi köze jövelelemmel. Megtudtam, hogy beteg vagy, hogy szenvedsz, s azonnal elhatároztam, hogy érte jöjvök, magamtól jöttem, egészen magamtól. Elviszlek jó, csöndes, magános helyre, a hol csak ketten leszünk; gondjaim, örködéseim, szeretetem meg fognak gyógyítani. Bizzál bennem, leányodban — anyám!

Esdelki sürgetésére a másik mit sem tudott szólni; de még habozott. Jolán újra kezdte ostromát.

— Jöjj anyám, kövess. Worthingba megyünk; ott lakást béreltem, csak kétórnák számára; senki sem lesz köztem s köztéd. Ugy-e nem utasítás vissza! Te azt nem teheted.

— Megharagusznak, — felelt az anya, dadogva, félénk tekintettel nézve körül.
— Kicsoda? — kérde Jolán. — Bíz rá; én majd végzek velök. Én nem félek tőlök.

E perczben megnyílt az ajtó s egy vaskos, alacsony, vörös fejú, fekete hajú asszony lépett be. Látszott, hogy erősen fel van indulva.

— Bocsánat, fiatal hölgy, — szolt látható erőfeszítéssel, hogy illedelmes maradjon, — de tudni akarom, mit jelentesz?

— Távozzék asszonyom, — felelt Jolán szilárdul, — beszédem van anyámmal.

A nő elképedt s vakmerősen.
— Távozzam? a saját házámban? De

nem, mig ki nem fizetik, a mivel nekem tartoznak.

— Legyen nyugodt, ki lesz fizetve, ha tartozunk valamivel. Anyám velem jö s holnap eljő ügyvédem, hogy kiegyenlítse az ön jogos követelését. S most hagyja el a szobát, különben rendőrt hívatok.

— Rendőrt! — kiálta az asszony, neki-bátorodva. — Az volna szép, hogy ön hívasson rendőrt, — a betőrő, ellenem, a ház asszonya ellen. Majd megmutatom én, ki hivat ide rendőrt! Férfjem nines itthon, de közel van, azonnal haza hívom s ő majd eligazítja a dolgot önökkel. Egy tapodtat sem innen, mig az utolsó filérig ki nem vagyunk fizetve!

Jolánt e föllépés megzavarta. Arra nem volt elkészülve, hogy pénzbeli követelésekkel is fognak föllépni ellene. Lang ur azt mondta neki, hogy anyjátért mindig előre fizetik a tartásdíjt — így háttralek-követelés nem lehet. Megütődését nem is árulta el, sőt egész bizossággal lépett föl ellenébe.

— Ön jól tudja, asszonyom, hogy a jogos követelése van, az meg lesz fizetve. Azért is nem akadályozhatja, hogy anyámat, ki gondviselésemre szorult, magammal vigyem. Félre az utból!

— Megyek. De az uramért megyek; az majd megmutatja, hogy kell becsületet házba erőszakkal betörni!

S a következő perczben csakugyan elrohant s hallatszott, a mint lesietett a lépcsőn, hogy férjét a szomszédból haza hívja. E kis szabad időt akarta felhasználni Jolán.

— Anyám, — mondá sürgetőleg, — most magunk vagyunk. Hol a kalapod és felöltőd? Egyéb holmid maradhat, azért majd elküldünk holnap s akkor kifuztjuk, ha itt valamivel tartozunk. Most csak siessünk, míg vissza nem térnek.

A nő gépileg engedelmeskedett leánya parancsoló tekintetének, szavának. Hálósobájából gyorsan kihozta kalapját, felöltőjét s Jolántól vezette lesietett a lépcsőn. A szolgáló nem akadályozhatta meg, hogy, Hánitól kísérve, a kapun ki ne suhanjanak. De mikor az utcán a kocsiit meglátta, melybe bele kell ülnie, Winterbourne-nét ismét elfogta a gyanu, a félelem.

— Ki van benne? — kérde.

— Senki, anyám, épen senki; a kocsi egészen üres s csak réánk vár.

— S hova megyünk?

— A szállodába, a hol szállva vagyunk.

Ott is csak ketten leszünk, meg a szobalányom, senki más. Kérlek, anyám, ül be.

E perczben a háziasszony, férjével, megjelent az utcasarkon s lelkendezve szaladt a kocsihoz, hogy a távozni akaróknak útját állják.

— Nem hagyom! — kiáltozott a részeg exkorcsmáros. — Nem, mig az utolsó fillérig meg nem fizetnek. Hé rendőrök! Segítség, ki akarnak fosztani, meg akarnak rabolni.

S rá esett a szegény asszonyra, hogy azt karon ragadja s erővel visszatartja. Jolán azt hitte — minden el van veszte. De e pillanatban valaki, — senki sem látta honnan, — odaugrott, nyakon csipte a gazembert s egy kemény ütést mérve ököllal az arcára, földre vetette.

Winterbourne-nét ijedten ugrott a kocsiába, — Jolán s a szobalány utána, s a kocsiis sietve elhajtott.

A ki az embert leütötte, azon mód eltűnt, a mint jött volt, felesége pedig ordította jajveszékelt s rendőrt kiáltozott.

Most a lámpa mellett olvasó alacsony, középkorú ember elővánszorgott s magát mint rendőrt bemutatva, kérdé: mi baj? S nagy nehezen megértve a dolgot, fölségité az elesettet, s biztatá, hogy egy kis hideg víz majd helyre hozza, — ő pedig fölveszi róla a rendőri jegyzőkönyvet, semm t se búslonj.

Mikor a házba bekisérte a «megrabolt» házaspárt: az utca egyik házának kiálló sarkán árnyékából ismét előjött az a magasabb s fiatalabb úri ember s szénézve, tüntentett a maga kocsiának, mely a másik utcasarkon várt réá — s mint a ki jól végezte dolgát, elhajtott.

Jolán azon este boldogságtól áradozó levelet írt atyjának, melynek az volt a rövid foglalata: anyámat felfaláltam, magamhoz vettem, velem van — holnap megyünk Worthingba, — s még boldogok leszünk!

Levelét, melyben az utóbbi két nap történetét bőven s részletesen leírta, soká nem zárta

még le, — mikor anyja már rég elaludt ágyában, — s utóljára is ez utóiratot adta hozzá, sok fontolgatás után:

— «Ki nem mondhatom, mily boldoggá tennél, ha hosszú levelet írnál nekem, magadról s mindenről és mindenkiről ott All-namban; mert az ember oly szivesen gondol vissza arra a helyre, a hol oly boldog volt.»

(Folyt. köv.)

SZABOLCSI TÖRTÉNETEK.

Írta
VÁRNAI B. SÁNDOR.

II.

Geszten Józsi.

(Vége.)

Közeledett az idő, melyben Gesztenre az ítéletet kellett kimondani. Ekkorra más helyiség volt számára kiszemelve, az épület túlfelől részében, hol az elítéltek tartózkodtak. És minél jobban közeledett a nap, annál nyughatatlanabban töprengett szabadulásán.

Egy éjjel csikorgott a retesz börtöne zárán. Geszten fölrattent félfalmából s az alispán-kisasszonyt látta maga előtt, egész testében remegve, félénken lesütött szemekkel, melyekben a szemérem és a szenvedély látszott küzdeni élet-halálharcot.

Gesztten visszahökkenett, nem tudta, ébren van-e vagy álmodik.

«Akar kigyelmed szabad lenni?» suttogá amaz elfojtott hangon, lázas kitérővel.

«Szabad? Mi módon?» dadogta Geszten ámuló tekintettel mérve végig a fiatal lányt, ki egész lényében felindulva állt előtte.

«Kövessen engem, és tudja meg, hogy...»

Nem, nem, erre most nincs idő. — folytatá türelmetlenül tépegetve a nyakára öltött piciny kendőt. «Igen; szeretem, *őve* vagyok, csak jöjjön, siessen kigyelmed messze, messze innen.»

Gesztten Józsi egy pillanattig lesovajtott állott a nem várt vallomás előtt. Aztán fölemelt fejét és nyugodt, tiszta hangon megszólalt:

«Mitévő lennék én a kisasszonynyal? Látja, ne vegye rossz néven, de én csak szegény paraszt vagyok, aztán feleségem, gyermekem van. Hiszi-e, hogy volna a világnak az a gyönyörűsége, a melyért el tudnám hagyni őket?»
«De hiszen szerencsétlen! itt fog szenvedni haláláig; vagy talán, a mi még annál is rosszabb!...»

S eltakarta arcát két kezével; nem mert kimondani azt a szót.

Geszttenben felilkerekedett a betyár. «Itt szenvedni?» — mondá — «azt majd én mutatom meg! Köszönöm a jószágát, kisasszony, de nem fogadom, nem fogadnám el. Ne kacagjon ki érte, de ugy van, hitemre mondom: nem engedí a becsületem.»

Zokogó fuldoklás felelt e szavakra. Geszten szeméi is megteletet könyekkel, de akarata erősebb volt szívenél. Odalépett a síró lányhoz, vigasztalón szolt hozzája, bátorította, aztán kezén fogva kivette a folyósóra, kezéből kivonta a börtönajtó kulcsát, magára zárta az ajtót s a kulcsot kivetette az ablakon, honnan az csörömpölve hullott az udvar kövezetére.

«Áldja meg az Isten!» — hangzott ki belőlről férfias, komoly hangja, melynek érczét ezuttal az érczés melege lágyította el.
«Gesztten! Geszten!» susogta a lány még egy ideig, s aztán tántorogva, ittasan a fájdalomtól, távozott.

A rab kezeibe hajtozta fejét, és sokáig, sokáig elgondolkozott. Ha valaha, most már csakugyan legfőbb ideje elszánnia magát a szökésre. Nemesak saját érdeke, de egy gyermek lélek nyugalma is kívánta ezt. De hogyan, mi módon?

A kis udvarhoz szöge lő nagyobbik udvaron keresek kut állott, széles váluval, hová a kocsiok itani jártak, ha utról érkeztek haza. Ott állott a szögabló négyes pejfogata, mig a kocsiis épen az istállóba szaladt volt egy perczre, hogy a vizes dészát kibozsa. Geszten agyában egy gondolat villant át, mely a következő perczben már ki is lett vive. Odasopolygott lassan a sötétes ájtáróhoz; pillanattal némán sétált fel s alá, s egyszerre villámgyorsan pattant fel az üres bakra, megcserdítette kezében a kuthoz

támasztott ostort, nyelvvel csetentett egyet, s azzal ki a nagy kapun... «Nye Villám! Gyihó Betyár! Hej, hogy vágtattak a lovak aczélkezőnek biztos fogására! Geszten melle megfeszült, szeméi fölcillantak. A négy derék állat csak egy pillanattig ágaskodott s borzolta omló soronyját, aztán megismerv. a kezét, megszegett nyakkal, nemes odaeng-déssel repült tova az országúton, porfelletet hintve az üldözők szemébe, mig lassanként kénytelenek voltak mind elmaradozni háta mögött.

Mikor a betyár biztos helyre ért, megvergette egyenként a nemes állatok szügyét s azzal visszaeresztette az uton, melyen jöttek, nem adva más jutalmat, mint egy gyöngéd tekintetet, de a mit azok jobban megértettek minden szónál a világon.

Kora hajnalban ott állt már a négyes a megyeház kapuja előtt, pihenten, jóllakottan, várva a bebocsátást. A vároagyott törte a kíváncsiság, hogy hát ezek hol jártak, merre vihették azt az istentől elragaszkodott betyárt? Hej, ha ezek most szólni tudnának! Hanem biz azok csak olyan pajkosan rázták sorényes fejüket s nagy, okos szemekben álnok, kedélyes mosoly látszott ülni.

A mióta Zsiros Pista szeretőjét befogták, a dolgok kezdettek rosszul állani Gesztennél. Fenekestől felfordult minden s rossz előérzetek kezdtek magokat a szivebe fészkelni. Híre járt, hogy a lány «vallott» s szegény Pistának azóta szavát sem lehetett venni, ha csak nem hogy azt a gyatra cselédet szítja, kiért mindenét odaadta volna, s a kiért most életével kell lakolnia. «Hej! Asszonyom, ebnek bolond a ki hisz.» — «Én mondom, őcsém!» tette hozzá nagyot ütve csak afele «ő madarak» következtek, kiknél egy-egy sip, tör vagy lépessző is megtette a szolgálatot.

BOTRÁNY-HAJHÁSZAT.

Mindazon tényezők közül, melyekből modern világváros jellege képződik, a mi Budapestben még szivrehatólag sok hiányzik. Hogy tovább ne is menjünk, a politikai központosság első feltétele: a fejedelmi udvar, a mi nélkül minden, még oly nagy város is, csak tartományi, hogy ne mondjuk zugszerű jelleggel bír.

De egyben mégis veteledünk már legalább is Bécszel vagy Berlinnel. Sőt tán fölül is muljuk. Társadalmunk vérkeringése gyorsabb, napi életünk elevenebb, szokatlan eseményekben gazdagabb, érdekesebb, mint amazoké. Átalában nálunk sokkal több történik, a miről «van mit beszélni a városban», sőt nem ritka az oly pikánsabb természetű dolog is, a mi egész Párisig, Londongig veri hullámgyűrűjét.

Ha valamely politikai testületünk nem «bomol», hát a magánélet szolgáltat tárgyat a reporternek, mely tárgyat fölvaltva komikai, tragikai, vagy csak egyáltalán regényes, de mindig érdekes.

Nem rég is egy érdekes esetet, melynek czíme lehetne: «kettős házasság», vagy «főúr és pór», vagy «rang és pénz», vagy «grófi korona és tudori öklel» — a párisi «Figaro» egész cicerós főszékben tállt föl olvasóinak.

A közönség mohóbban olvassa e közleményeket, mint az «Ember tragédiáját» megjelenése első hetében. De aztán szinte általános a tisztességeskedés elszörnyűködése, hogy ez már mégis borzasztó! Árúterre vinni a családi szentély titkait! Hát már semmi sem szent az újságok előtt? Maholnap már az ágyak, asztalok alá bujnak ezek a reporterek, mint a tolvajok, és kiírják, a mit ott láttak, szagoltak, hal-lottak...

Alig van ember, a ki e fölkiáltásra igenlőleg ne bólintana, s szent borzalomban forgó szemekkel ne tudná az elszörnyűködés kifejezéseit — ha tudniillik már apróra végig olvasta az összes lapok erre vonatkozó leírásait, keresve azokban egy-egy eltérő vagy új, bármí a nélkül, addig ágyulós legyen, mely őt ez élvezet teljes kimerítésében meggazvarja.

Hanem azután, hogy nimes már a napi lapok garmadájaiban egy árva szem kikaparni való, akkor aztán hull a szitkozódás özöne az elfajzott napi sajtó ezimikus fejére, a megvetésel teljes megjegyzések egész áradata, hogy mily

rettenetes kinövései vannak a szabad sajtónak, ezt már még se kellene túrni, mert hát így hova jutunk maholnap? stb. stb.

De ugyanezen «szives» olvasók, ha még netalán ez vagy ama botrány mosogató rongya nimes kicsavarva utolsó csöppig, ha még folytatósa van, vagy ha újabb botrány adja elő magát, hát másnap a szokottnál felőráva hamarabb kelnek föl és sietnek a kávéházba, hogy ott mi denekelett az illető botrányrovatokat lelévelszék le, mint a selyembogar, és aztán folytassák másnap az árverést a megbotránykozás kemény kifejezéseiben.

Ha egy ilyen olvasó betevet valamely szerkesztőségbe vagy hírlapíró-körbe s ott szóba jön e tárgy, hát azon veszte észre magát, hogy ő igen is alant hangon kezdte a kifakadást e kör elharapozása ellen. A lapok, kivált a melyek magukat élékőbbeknek tartják, időnkint nyilvánosan felszólalnak, s kieresztett karikással gúnyostorozzák, lemennydörgik a családi szentély betörőt, s fölhevítik egymást egyesülés végett a puritán ezétra, hogy ne közöljék ezután még a párbajhíreket se, mert hiszen az efféle kis történetek vége rendszeren egy párbajban csattan. De úgy járnak vele, mint a képviselőház a párbaj-törvénynyel; meghozza az is a szigorú tilalmat, de azért szélében durrog a párbaj-pisztoly, csattog a kard s ritka nap, hogy a lapok újdonsági rovataiban vagy nyílt terében a segédek maguk ne jelenének föl magukat azzal a stereotyp értesítéssel, hogy «N.N. között a fenforgott serelmi ügy lovagias uton elintéztetett».

Ez nem is lesz másként, mig a honnan társadalmi erkölcesünk, szokásaink divatelméletét se szabását veszünk: Párisban ellenkező fordulat nem áll be. Ez a város az ő izlését emeli minden fölé. Minden jó neki, kivéven a mi unalmas. Elnéző a botrány iránt is, ha az chiekel van elkövetve. A reporter is franczia ültemény Európa földjében. Tessek csak vele beszélni és neki szemrehányásokat tenni, hogy miért cselekszik úgy a mint cselekszik? Csak-hogy persze a vele való beszélgetés áldozatába kerül a rendez embernek. Mert ő még önmagával se áll szóba máskor privát gondolkozás végett, mint éjjel után, mikor már a lapot a gőzgep fogta karmai közé, és a reporter biztos arról, hogy újabb hirt a lapba szorítani nem lehet. Egyébként ő mindig szent, lét-fut lobogó hajjal, ostromolja nyilvános hatósági, magánépületek ajtait, a hol valami érdekes eseményre történik, a hol valami érdekes eseményre történik.

Tessék őt hallani, hogy beszél ő a kielegíthetlen, a szarnok és mindamellett háttalán közönségéről, a kinek nincs önfeloldozóbb szolgálja, mint ő, a ki megköveteli tőle, hogy mindenről tudósítsa és aztán mégis — elitéli őt! Mintha biz ő is nem örömebb lenne főispán vagy kanonok, mintha biz ő is nem itélné el még szigorubbán a divó szokást, melynek ő eszköze, de hát képes-e ő mindezen fordítani? Hát ez a hála az ő anyagilag legsilányabbul fizetett szolgálataiert? Ha kiut a háboru, a lázadás Bosnyákországban, ő elmegy a csatátérre; levágják a fülét, orrát; szerencsére meghagyják a lábait, fut a táviró-hivatalba és megürgönyözi az eseményeket; folszáll a léghajóba, kifejezomodik a karja a leszállásnál, szerencsére csak a bal, a jobbal megírja még azon este a légi ut fenséges élvezeteket, nagyszerű gyönyörűségeinek történetét, és az másnap reggel benne van a lap tárczájában. Mind ezt ő modern felsége: a nagy közönség érdekében és legmagasb kíváncsisága kielegítése végett! Hát van-e a közönségnek ilyen fáradhatlan, törhetlen hűségű, hátartalan türelmü vizsgálja mint ő? No de hát azért csakugyan úgy is bánnak vele, mint a kutyaival?.. Jól esik neki az ő hátartalan szolgálathűzsége, türelme, meg is követeli tőle, de épen ezért megveti őt... Igazság-e ez? Már igazság vagy nem, de úgy látszik ez a világrand. Az ember tiszteli, a ki föléje, eltiporja, a ki lábait alá kerül.

E szerint hát győgyíthatatlan volna a napi sajtó azon elfajzása, mely a magánélet botrányaival való úzkerdesében nyilvánul? Egyáltalán, föltétlenül nem mondhatjuk annak, de az bizonyos, hogy ez végre is csak magától a közönségtől függ. Kétféle módja képzelhető a győgyíthatóságnak. Egyik az, ha a közvélemény maga egyenest, a másik, ha a törvényhozás intézkedése gondoskodik róla.

A mi a közvéleményt illeti, a sajtót nem érheti a vád, hogy tekintélyesebb közönlénye ne igyekeztek volna más irányt adni a közülésnek.

Eleget irtak a párbajok, a botánykrónikák ellen, de a közönség azt felelte rá: video meliora proboque, deteriora sequor. Tudja, hogy méreg van a dohányban, de azért nem tud vele fölhagyni. Törvényt hozott a párbaj ellen, de nincse ereje szigoron, hatályosan alkalmazni önmagára a törvényt. A sajtó *magánéleti* botányhajászata ellen pedig már nem akar törvényt se hozni, pedig ezen mód már ezen a téren sikeres lenne. De talán éppen azért nem hozza meg a törvényt, mert attól tart, hogy ennek már lenne hatása?...

VAJDA JÁNOS.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A Révai testvérek kiadásában ismét számos és különféle irodalmi mű jelent meg, Regény is bőven jut a hosszn estékre. *Jókai* legújabb regénye is ezek közt van: *„Mindn poklokön keresztül”*, történelmi regény két kötetben. Tárgya II. Enire jeruzsálemi hadjárataiban játszik, s hőse egy bátor lelkű, igaz szívű asszony, Lebée László felesége, a ki elmege fogságba jutott férje után a szentföldre, „mindn poklokön keresztül”, mert odáig csupa pokol minden, és ördögök az emberek. A regény korrajz részeiben nemcsak a keresztes hadak története, hanem a székelvölgy mondái és sajtáságai is megelevennek. Ajánlásra bizonyára nem szorul Jókainak ez a könyve sem. Ára 2 frt 40 kr. — *„Pali bácsi”*, regény két kötetben. Irtá *Véka* Lajos. Érdemes szerző műve, a ki ismeri az életet és embereket. Ára 3 frt. — *„A Rantau-testvérek”*, regény, irták: Erekman-Chatrin, fordította Fái Béla. Az ismert elzási írók két testvér műly győleletét festik. A regényből színűvet is irtak, melyet nemzeti színházunk szintén hatással adott elő. A kötetben több illusztráció is van, és a fordítás magyaros. Ára 1 frt 60 kr. — *„A tástelenöl ur”* (Labbé Constantin), irtá Halévy Lajos, fordította Zempléni P. Gyula; egy kötet, ára 1 forint. — Megjelentek továbbá:

„Ujfaluy utazása Párisból Samarkandij”, egy párisi nő uti emlékei, irta Ujfaluy-Bourdon Mária. Az egész mű mintegy harmincz füzetben fog megjelenni, számos illusztrációval. Ezuttal öt füzet hagyta el a sajtót, a 4—8-ik füzetek; minden füzet ára 30 kr. — *„Az illem könyve”*, hazai és külföldi művek felhasználásával irta Kalocsai Róza. A megjelent öt füzetbe van fejezve az egész mű, mely 18 füzetbe terjed. A családi és társadalmi életben követendő illemszabályok kézikönyve, mely az élet legkülönbözőbb körülményeiről, a társadalom minden érintkezési pontjain megemlékezik, s azt adja elő, hogy műveltségű férfi és nő mikép viseli magát bármely körülmények közt otthon és a világban, s a szokások miket követelnek egyes alkalmakkor.

A *„Nemzeti könyvtár”* új füzetei közül három *Szemere Miklós* összes költeményeinek közlését, kettő pedig *Csúzó Zsigmond* színműveit tartalmazza. Egy füzet ára 30 kr. Kiadja Aigner Lajos.

„Utazás Észak-Amerikában”, *Kecskenéthy* Aurélnak, a nébái kitünö tollu publicistának az érdekes és szellemes munkáját új kiadásban bocsátotta közre a Tettey-csög. Kecskenéthy 1876-ban, a filadelfiai kiállítás alkalmából utazott az újjvilágba, s amerikai élményeit, a tapasztalatokból vont következtetéseit, megjegyzéseit adja elő. A persző szellem és eleven észjárás mindig lebilincselve tartja a figyelmet s 420 lapra terjedő könyv olvasása közben. Ára 2 frt 40 kr.

Az *Athenaeum* nagy képes naptára bő szépirodalmi részzel, sok illusztrációval a jövő évre is megjelent, *Comha* Károly szerkesztésében, s most már 25-ik évfolyamban.

A szépirodalmi részben *Jókai* Mórtól is közlő hosszabb novellát *„Fejedelem és Fra Diavolo”* címen; továbbá *Szász* Károlytól, *Endrődi* Sándortól, *Váradi* Antalától, *Vargha* Gyulától stb. költeményt, *Fanghán*-Gyujtó *Iszabellától*, *Murrai* Károlytól elbeszélést, *Szilágyi* Sándortól, *György* Aladártól, *Tégliás* Gábortól egyéb cikketek, stb. A közlemények és a képek egy része a múlt év eseményeire vonatkozik. Az arcképekben bemutatottak: *Halmi* Ferenc, hg. *Odescalch* Arthur, *Szász* Károly, *Torma* Zsófia tudós régész, *Beniczky*-*Bajza* Lenke, *Fanghán* Gyujtó *Iszabella*, *Nádány*, *Pálmai* Ilka, *Endrődi* Sándor, *Kodolányi* Antal, *Maitlath* György, *Wagner* Richárd, stb. Terjedelmes címtár csatlakozik még e naptárhoz, melynek ára 1 forint.

Domotor Pál, kitől lapunk is több ízben közölt, különösen családias hangu sikerült költeményeket,

előfizetést hirdet újabb költeményeire, melyek egy kötetben új évre jelennek meg. Az előfizetési ár 1 frt, melyet a szerző (aljárásbíró Zomborban) december 10-ig kér magához beküldetni. Ajánljuk olvasóink figyelmébe, s hogy ajánlásunknak mindjárt nyomatékos is adjunk, im egy csinos költemény a sajtó alatt levő kötetből, mutatványul.

Tél és nyár.

Tél van, hideg tél; fázom, fázom...
— Nyár van, meleg nyár, idebenn.
Ott csüng a jégcsap kúnn a házban,
— Itt csüng a gyermek, kեblemen.

Tél van, hideg tél; hóvirág ott...
— Nyár van, meleg nyár; róza itt.
Szél járja át a bús akácot,
— Es csók a kedves ajkait.

Tél van, hideg tél; zord az élet.
— Nyár van, meleg nyár; szép nekem.
Igy rendezte be a természet.
— Igy alkotá a szerelem!

Az egyetemi könyvtár czimjegyzéke. Szilágyi Sándor, az egyetemi könyvtár érdemes igazgatója, az idén is terjedelmes kötetben teszi közre a könyvtárnak 1882-iki gyarapodásáról szóló kimutatását, a tudományzakok szerint körülben 2709 mű (4456 kötet) czimét, végül pedig betűrendben tárgymutatóban foglalván össze. A gyarapodás jelentékeny része a jogi szakra esik. Az egyetem jogtudományi kara 2643 forintért vásárolt jogi munkákat. Az orvosi kar is jelentékeny megrendeléseket tett.

„A képművészet remekei” című vállaltatból a második kötet tizedik füzete került ki sajtó alá. Ott fénynyomat van benne s ezek: *„Diana”,* *Chatillon* metszete után; *„A vízkáros asszony”,* *Dow* festménye után; *„A szent és a gyermek Jezussal”,* *Caracciól*; *„Levétel a keresztfáról”,* *Volterrától* és végre *„A kánai menyegző”,* *Padoványtól*. A képek szép kivitelűek *Divald* Károly műtéméből. A magyarázó szöveg *Szendrei* Jánostól való. A füzet ára 1 frt 20 kr.

Meghiusult pályázat. A magyar király-himnuszra kitűzött pályázatra beérkezett költemények fölött a bíráló bizottság, melynek tagjai voltak: *Gyulai* Pál, *Jókai* Mór, *Szász* Károly, *Vadnai* Károly, ugyiszint: *Erkel* Ferencz, *Engeszer* Máttyás, *Huber* Károly és *Zimay* László, a f. nov. hó 4-én tartott ülésében határozott. A 99-ik számú *„Regis ad exemplum* stb.” jelűgűj, s a 110-ik számú és *„Hűség”* jelűgű pályaművek kaptak egy-egy szavazatot, de a többség azt határozta, hogy a díj egyiknek se adassék ki. Új pályázatot fognak hirdetni.

„A magyar gyorsírás tankönyve”, a *Gabelsberger*-*Markovics* rendszer szerint iskolai és magánhasználatra irta *Forrai* Samu tanár. Második és bővített kiadása jelent meg most, s ára 50 kr.
„Egy párbaj története” czim alatt röpirat jelent meg *Füzessery* Géza orsz. képviselő tollából. E füzetben *Füzessery* az ismert *Polonyi*-féle ügyben Verhovayal vívott párbaját tárgyalja.
Előfizetési felhívások. „Beszélőkre és rajzokra” hirdet előfizetést *Nagy* Károly ref. lelkész *Mező-Berényinél* (Békésmegye). A kötet 13—15-ven márczius 1-vejen meg megjelenjen. Egy füzött példány 1 frt, diszpendány 1 frt 80 kr. — *Győrben „Garabonciás Diák Napárt”* ad ki *Szácsay* Gyula; lesz benne kép is, s előfizetési ára 50 kr.

„A filharmonikusok ez idei első hangversenye” f. hó 7-én díszes és számos közönséget vonzott a vidagó kistermébe. Es méltán is, mert a megjelentek gazdag műveltségben részesültek egyfelől *Davidov* szent-pétvári zenegaigazgató ritka tőklény gondozójátéka, másfelől a műsor ügyes és érdekes összeállításá által, melyben a legkiemelkedőbb pontot *Beethoven* örökszepségű 5-dik (C-moll) szimfóniája alkotta. *Rubinstein* nyitánya meglehetősen hidegen hagyta a nemesebb élvezetre készült közönséget, mely azonban az orosz művészek eddig még — mondhatjuk — el nem ért bravuráról előadott *Chopin* „Nocturne”-jét és saját szerzeményű koncertdarabját már lelkesült kihívásokkal fogadta, sőt megújratatta. Eltekintve attól, hogy *Davidov* kissé hideg *Chopin*-játék s oly saját darabjai főleg inkább virtuozitásának csillogtatásá, mint költői sugallatból írják, lehetetlen elragadtatással nem emlekezni csodás tehnikájáról, mely minden nehézséget, mintgyé játssza győz le. Fénypontját az estnek természetesen a *Beethoven*-szám alkotta, e *Nohl* által zenéi *Faustnak* nevezett műreinek, melynek tisztasága és mélysége mindent felülmúl, mit csak emberi elme teremteni képes. A mint ez élettel teljes szimfóniának gigászi szépségeit *Erkel* Sándor vezérbotja és a filharmonikusok minden díszesen felül álló játéka kiemelték, arra büszke lehet a főváros.

Petőfi drámáját: *„A tigris és hiéna”* című történelmi színművet e hó 4-én előadták a kolozsvári színpadon. *Kovács* Gyula rendező buzgólkodott a színrehozásán. A közönség nagy érdeklődést tanusi-

gazdasszony lesz, még a társaságban is mindig harisnyát köt, csak hogy megszerezze leányának a gazdag Lajos. A bonyodalomhoz természetesen még az is hozzá járul, hogy Lajos éppen *Viskiné* leányát szeresse, a kitől az anyja el akarja riasztani a könnyelműnek hitt ifjút, a nagybácsi pedig kerekén kimondja, hogy Lajos csakis *Homokiné* lányát veheti feleségül. *Viskiné* egy másik fiatal embert szemelt ki lányának, de ez meg éppen *Homokiné* lányába szerelmes és *Viskiné* szívésséget arra magyarázza, hogy ő tetszik ennek az asszonynak és kész is volna szerelmi viszonyt szóni vele, mire *Viskiné* belátja, hogy ez is csak léha fiatal ember, és ellen-szenve is enyhül Lajos iránt, megtudván, hogy a fiatal ember, mikor neki udvarolt, leányának nézte, s hogy bizonyos félreértések is játzottak közre. Végül az öreg *Téssy* is nyomára jön, hogy *Homokiné* csak játszott a jó gazdasszonny s ekkép semmi sem áll útjában a házasságnak. Ez a vígjáték rövidre fogott meséje.

A szereplők közül először is a két mamát kell megemlítenünk: *Prielle Kornéliát* és *Helvey Lamrát*, kik kitünően játszottak. *Csillag* Teréz, *Adorján* Berta (a két kisaszonny) közül az előbbinek nyújtott elég alkalmat szerepe rokonszenves ábrázolásra. *Szigeti József* (az öreg *Téssy*), *Ujházy*, *Nádai* és *Benedek* játszották a férjiszerpeket.

Az opera új szerződött tagja. A remzeti színház a jövő évtől kezdve, mikor az operaszínház megnyílik, szerződtette *Turolla* Emma kisaszonnyt, a kitünő drámai énekesnőt, ki most éppen oly diadalokkal vendégszerepel. A jeles művésznő „mint vendég” három éven át, évenként nyolcz hónapig lesz tagja a nemzeti színház operájának s havonként négyezer frt fellépti díjat kap. E fellépti díjak azonban nyolcz föllépésre vannak b osztva s a mely estéken a k. a. nem énekel, az azokra eső tízezeltdíj levonatik. A k. a. összes fellépti díja tehát évenként 32,000 frtot tehet, a mi körülbelül megfelel a Bencza asszony díjének, ki hat hónapra 18,000 frtot kapott. Ennél nagyobb fizetésű énekesnője a nemzeti színháznak nem volt.

A népszínházban spanyol diákok (estudiantina espanola) tartanak előadásokat gitárral, mandollal és kasztagnetel, melyeket igen ügyesen pöngetnek, s közbe énekelnek is. Évek előtt is volt a fővárosban egy spanyol diákasapat, az negyven tagból állt. Ezek csak kilenczen vannak, de szintén jó képviselői a szerenádzszenek. Nemzeti viseletben jelennek meg: fekete bársonykapeny, rövid térdnadrag, harisnya, esattos cipő, s a pofoncsapott kap-láron kis fehér csontkanál, a spanyol szegény tanulók hagyományos jelvénye. Kezdetleges pengető hangszerüket ritka bravurral kezelik, főkép a pianóik élvezetek. A felvonásokközben lépnek föl, s a közönség érdeklődéssel hallgatja.

A népszínház bérbeadásának ügyével e hó 7-ikén foglalkozott a népszínház bizottsága. Két ajánlat érkezett: egyik *Erva* Lajostól, a jelenlegi bérletől, a másik *Blaha* Lujzától, a kitünő művészettől. A bizottság elhatározta, hogy december első napjáiig még várakozni fog, addig mindenki tehet ajánlatot, sőt felbivatnak a kellő szellemi és anyagi képességgel bírók, hogy decz. első napjáj tegyék magokat érintkezésbe a vgrehajtó bizottsággal. A *Felkei*-pár már szintén nyújtott be ajánlatot.

A *filharmonikusok* ez idei első hangversenye f. hó 7-én díszes és számos közönséget vonzott a vidagó kistermébe. Es méltán is, mert a megjelentek gazdag műveltségben részesültek egyfelől *Davidov* szent-pétvári zenegaigazgató ritka tőklény gondozójátéka, másfelől a műsor ügyes és érdekes összeállításá által, melyben a legkiemelkedőbb pontot *Beethoven* örökszepségű 5-dik (C-moll) szimfóniája alkotta. *Rubinstein* nyitánya meglehetősen hidegen hagyta a nemesebb élvezetre készült közönséget, mely azonban az orosz művészek eddig még — mondhatjuk — el nem ért bravuráról előadott *Chopin* „Nocturne”-jét és saját szerzeményű koncertdarabját már lelkesült kihívásokkal fogadta, sőt megújratatta. Eltekintve attól, hogy *Davidov* kissé hideg *Chopin*-játék s oly saját darabjai főleg inkább virtuozitásának csillogtatásá, mint költői sugallatból írják, lehetetlen elragadtatással nem emlekezni csodás tehnikájáról, mely minden nehézséget, mintgyé játssza győz le. Fénypontját az estnek természetesen a *Beethoven*-szám alkotta, e *Nohl* által zenéi *Faustnak* nevezett műreinek, melynek tisztasága és mélysége mindent felülmúl, mit csak emberi elme teremteni képes. A mint ez élettel teljes szimfóniának gigászi szépségeit *Erkel* Sándor vezérbotja és a filharmonikusok minden díszesen felül álló játéka kiemelték, arra büszke lehet a főváros.

Petőfi drámáját: *„A tigris és hiéna”* című történelmi színművet e hó 4-én előadták a kolozsvári színpadon. *Kovács* Gyula rendező buzgólkodott a színrehozásán. A közönség nagy érdeklődést tanusi-

tot a nagy költő drámája iránt, s a közreműködők is teljes igyekezettel működtek.

Az operaszínház belső díszítésényei. Festők és szobrászok az operaszínház díszítésénye ujabban több falképet és plasztikai művet fejeztek be. *Strobl* Alajos elkészíté *Liszt* Ferencz egész alakú szobrát, mely a mestert ülő tünteti elő. E művet márványból faragták s mire befejezik, a szobrász *Erkel* Ferencz szintoly nagyságu alakjának agyag-mintájával is elkészül. A két szobor a főbejáratot fogja díszíteni. *Thán* Mór mind megfesté képeit a fölépőház boltzatára. Ezek a zene diadalát ábrázolják allegorai csoportokban. Középtett négy kis jelvényes csoport amoretteket mutat. Az egyik páván lebeg s kezében csigát tart; az másik villával kezében a háromfejű cerberust hajtja; a harmadik az olympusi villámmal sas hátán áll s a negyedik definen ül szigonyon kezeben. Egy terjedelmesebb kompozició a költészetet s a dícsőiséget ábrázolja; amaz szárnyas grif-fen ül; ez utóbbi feléje lebeg s koszorút nyújt neki. Mo galmas kép az, melyen *Apollo* megfenyíti *Marsyas*-t, valamint az is, mely a *Pegazust* ábrázolja két allegorai alakkal. Szélről a falakon a különféle hangszereken játszó amorettek dejaváknak. Szintén e falak félkörű mezőibe *Orpheus* és *Eurydice* történetét festé *Thán*. *Szeifák* Antal a fészektől számára négy relief-arczképet mintáz. *Mosonyi* Mihály és *Doppler* Ferencz már kész, most *Hummel* János, e poszonyi születésű, régi jeles zeneköltő, és *Gold-marck* Károly, a *Sába* királynéje magyar születésű szerzőjének dombormű-arczképet készíti. *Sehols* Róbert a királyi páholy vesztibüljét élénk hatású arabeszkkel díszíté. *Köröcs* Mihály tizenhét képcsoportot fest amorettek alakjaival, kik tánczolnak, zenéneik. A különféle hangszerek mind föl vannak itt tüntetve. A lépőház mennyezetét arabeszkek, az alatta levő félkörű mezőket pedig szürkebe festett eszményi tájképek, görög klasszikai templomokkal, erdő- és tenger-motívumokkal díszítik.

Báthory István mellszobrát, melyet *Huszár* Adolf szobrász a múzeum lépőházára számára fehér karrarai márványból készített, átszállították a nemzeti muzeumba és egyelőre a képtár szoboroarsornokában helyezték el, míg a talpatok elkészülnek és a többi, a lépőházba szánt mellszobrokkal együtt oda át nem szállítatik.

A műcsarnok őszi kiállításának első sorozata e hó 6-án bezárult, s az új sorozat nov. 15-ikén nyílik meg. Ezen lesznek kiállítva a pályázó művek a társulat 800 arany forintos jutalmára, *Ipolyi* Arnold püspök 500 és *Ráth* György 400 frtos díjaira. A verseny élénk és érdekes lesz.

Pacza Ferencz a magyar hitregéből választott tárgyat egy *„Emese álma”* című nagyobb képhez. *Feladi* Tivadar tollán, *Rómán* festett képet küldött be; *Baditz* Ottó, *Lieber* Lajos (Párisból), *Gyárfás* Jenő, *Kubányi* Lajos és *Jankó* János kiváló életképekkel, *Spanyi* Béla, *Meszlöy* Géza és *Ligetj* Antal ismét a tájfestmények egész sorával lesznek képviselve. A történelmi pályázatra *Szekely* Bertalan olajszín-vázlatán kívül, mely *Zrinyi* Miklóst ábrázolja *Szigetvárt* a kirohanás előtt, *Aggházy* Gyula a műcsarnokban tartott *Munkácsy*-ünnepelyt nagy-számú csoportzatban mutatja be, *Vágó* Pál Kiew meghódolását a hazát kereső magyarok előtt, választotta tárgyul, *Marytany* *Thimár* pedig két vázlatot küldött. A külföldről érkező művek száma meglehetősen nagy volt; ezek közt kiváló helyet fognak elfoglalni *Müller* *Viktornak* nagy festménye: *„Hero és Leander”*, *Verstraete* *Theodore*, *Schamphleer* *Edmond* belga és *Enfield* *Henry* angol tájfestők képei; *Jakobides* *Györgytől* *„Kreusa* halála”, *Sinding* *Ottólól* *„Tarantelló”*, *Favretto* *Giacomótól* egy nagyobb velencei életkép s még számos olasz és belga festmény. Érdekes művészi viszonyaink fokozatos fejlődésére nézve azon adat, hogy míg az őszi kiállításra 1881-ben 227 művészől 363 mű, 1882-ben 246 művészől 403 mű lett bejelentve, addig az idén 266 művész küldött bejelentést 447 műről.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia e hó 5-iki ülésén *Torma* Károly nagyeredű felvolásztást tartott *Dacia* határáról, a *limes Panonicus-Dacicus*ról, mely eddig ismeretlen volt a tudomány előtt, és *Torma* érdeme, hogy kinyomozta.

Torma régi idők óta nagy kitartással kutatta *Dacia* határát, hadi útjait. A nyugati határ ismeretlen volt teljesen, pedig ez hazánk régi topografiai viszonyainak ismeretére is fontos. Vizsgálódásait kiterjeszté az utóbbi években az ország déli részén előforduló földszáncokra, és tüzetes vizsgálat alá vette a *Dunától* a *Felső-Tiszáig* terjedő vidéket. A földszáncokat, melyekről oly sokféle a vélemény (egyik rómainak, másik barbarinak, harmadik víz elleni töltésnek véli), *Torma* *Dacia* nyugati határára, illetőleg védelmi műveinek ismerte föl. A 194 mérföldnyi töltéseket mint öntöven ponton vizsgálta, s azok építési rendszerét tökéletesen olyan-nak találta, mint a minők *Europa* egyéb részein is fennmaradtak s kétségtelenül római eredetűek. Az

első vonal indul *Ó-Palánkától*, aztán *Verseczen* halad tovább Szalontán, N.-Váránál, *Pocsajnál* *Berczelig* és a *Tisza* kanyarodásig terjed. A második irány a *Dunánál* *Kubinnál* kezdődik, *Alibunárnak* megy és a *mocsorokról* elvezik, *Detta* alatt újból feltűnik, megy a *Tiszáig*, elhalad *Temesvárnál*, *Világosnál*, *Geszten* épen a *miniszterelnök kertjénél*, a *bihari Mező-Keresztesnél*, *Hencidánál* és *Debrecentől* jóval keletre *Tisza-Dobig* tart. Ez a két töltés a vizsgálat magva. De még e vonalonon túl és innen is láthatók töltések. Egyig *Lugostól* *Lubasin-con* keresztül *Lippáig*; a másik *Nagy-Majtyentől* *Csatárig* s helyenként folytatás *Boros-Sebesig*. A *Duna-* és *Tisza-melléki* vonalon kívül még *Vinga* körül a *Marosig*, továbbá *Sarkad*, *Bereettyó-Ujfalu*, *Debreczen* és *H.-Bözörményig* nyomozhatni töltés- és a *Kubin* és *Tisza-Dob* közti védvonalon legelsőbb *Alibunárnál*. Három erősség nyoma is felismerhető, melyeknek dákok által a rómainak ellen emelt voltáró *Torma* meg van győződve. A töltések magassága és az alattok elhúzódnó árok mélysége változik. Idő, eke lenyomták, betemetették. Néhol 13 öl a magas-ság, máshol alighogy megmarad az emelkedés. *Sajnálna* *Torma*, hogy a *Szekelyföldön* levő töltéseket (*papok töltése*, *Rapsonné útja*) még nem vizsgálhatta meg, valamint a *Csörzs-árkát* sem. De ezekre is kiterjeszti figyelmét legközelebb. Az értekezést zájosan mecljeneték.

Ezután b. *Nyáry* *Albert* *A tornák heraldikai vonatkozásai* című dolgozatát mutatta be, mely sajtó alatt levő ismeretségi munkájának egy részletét képezi. A régi lovagjátékok, a tornák részletes leírását adja, melyekben csak a törzs-nemességgé vehetők részt. Nálunk azonban nem voltak hozzánk kövte ily kiváltások. A heraldok kötelessége volt megvizsgálni csokor szerint, hogy olyanok jelentkeztek-e a kinek nemzetisége érdemes részt venni a tornában. A *XVI.* században már csak udvari ünnepélyeké váltak, míg végül a *XVII.* század második felében teljesen letűntek a történelem színpadjáról. Heraldikai szempontból azért nevezetesek és tornák, mert azon címerek és jelek fokozatos fejlődése és eltűnése tanulmányozható, melyeket a tornászok pajzsaiakon és sisakforgójukon hordtak felismerhetőség czéljából.

A történelmi társulat november 8-iki havi ülésén *Szilágyi* Sándor az *„Erdélyi országgyűlési emlékek”* nek sajtó alatt levő kötetéből mutatott be oly részeket, melyek *Erdély* történetére nézve egészen új adatokat tartalmaznak. Ilyenek előadják azok az okiratok, melyek részletesen előadják, hogy *Bethlen* *Gábor* halála után mily zürzavarok uralkodtak, mikor özvegye, *Brandenburg* *Katalin* került trónra. Különösen érdekes, hogy *Katalin*, ki férje életének utolsó évében titokban elhagyta a protestáns vallást, revereálást állított ki férjének, hogy mindig hű maradjon a protestáns vallásához. A két revereális eredeti okirata *Berlinben* van. A fejedelemnek néhány nappal férje temetése után ünnepélyesen vissza is tért a protestáns vallásra, nyilvános isteni tisztületben. Hasonlón igen becses adatok azok, melyek *Zolyomi* *Dávid* hűtlenségi pöréről szólnak, mert eddig *Zolyomi* elfogadásáról és elzárásáról oly gyér adatokat ismertek történetíróink, melyből az tűnt ki, hogy *Rákóczi* fejedelem halálanságát követet el *Zolyomi* ellen, ki őt trónra juttatni segítetté. A törvénvári levéltáról azonban előkerült *Zolyomi* pörének aktája, a vádakkal, a tanuvallo-másokkal, s azokból kiderül, hogy *Zolyomi* árulást követet el, seregeket gyűjtött, s a fejedelem háta mögött egyszer a németekkel (*Wallenstein* tábornokkal), másszor a protestáns vezérekkel alkudozott, a maga részére pedig a hét vármegyt el akarta elfoglalni. Apósa, *Bethlen* *István* is részavazott *Zolyomi* elfogatására.

A földrajzi társaság e hó 8-iki ülésén *Hanusz* *István* *„A Széke Tiszánál”* czim alatt olvasott föl egy leírást az *Alföldről*, egy kirándulást adván elő, melyet *Keeskeméttől* a *tiszparti* csárdáig tett, s festvéen az ottani életet és vidéket. *Hanusz* védelmébe vette *Keeskeméte* azon vąd ellen, hogy környéke pusztá. Ellenkezésgel szép gyümölcsös kert az, hiszen 16 négyzetmérföldnyi területből 6000 hold a gyümölcsös, 5000 hold szőlőséret, természetes erdő 500 és ültetett majd 9000 hold. Utána *Király* *Pál* szölt a *Csüdes-tengerben*, *Panamától* 900 tengeri mérföldre, a megnyitandó *Panama*-esatorna torkolatánál fekvő *Gallopago-szigetesorszotról*, mely 13 nagy és több apró szigetből áll. Két tüzhányó is van rajtuk, s különös földtani és éghajlati viszonyaiak miatt növényzetükön és faunájukon bizonyos óskori jelleg maradt meg.

A földtani társulat e hó 7-én tartotta a szüneti utáni első ülést. *Dr. Szabó* *József* elnök, ki először *Reitz* *Frigyest*, a társaság volt elnökének,

továbbá *Heer* *Osváld* zürichi tanárnak és külső tag-nak halálát jelentette be, érdekes előadást tartott *Selmecz* *Környékének* újabb térképről, melyeket *Péchy* *Antal* miniszteri tanácsos abból a czéliből készítettett, hogy a részleges geológiai fölvetékek topografiai alapján szolgáltassanak. Látai írta *Selmecz* *Környékének* érzékeit, két színel a tartalmas, és sárgával a meddő részeket. A nagyobb térképből eddig csak egy lap kész, de a téli alatt a többi öt is hihetőleg kikerül a selmeci főbánya-hibállítási lito-gráfiai termékből. A felvételnél segédkezet nyújtott *Csah* *Lajos* bányageológ. Valószínű már most, hogy az 1885-iki országos kiállításon e nagy geológiai térkép is szerepelni fog. *Dr. Hoesay* *Lajos* ismertette *Toborfy* *Béla* dolgozatát a beregmezei ploszkói *Rudolf*-forrás kémiai elemzésének eredményeiről. Az alkáliikus vizek sorába tartozik. *Sontagh* *Tamás* egyetemi tanársegéd *Zólyommegye* aist részének kősegeit illető petrografai tanulmányait terjeszté elő. A felolvasó ülést választmányi ülés követte, melyen folyó ügyek intézettek el.

A mérnök- és építész-egylet hidépítési és vasuti szakosztálya e hó 10-én este Szegedre utazik, megtekinteni az ottani közmunkákat.

MI UJSÁG?

József *Főherczeg*, ki családijával együtt néhány napot *Esztergomban* töltött, mint a primás vendége, 200 frtot ajándékozott a városi szegényeknek.

A bécsi villamos kiállítást e hó 4-ik-én zárták be. A trónörökös, mint a kiállítás védnöke, néjével együtt e hó 3-án este jelent meg, végül szemlélté a kiállítást, aztán beszédet intézett a bizottsághoz, és kifejezte azt a meggyőződést, hogy a kiállítás a várakozást is felülmulta, és hogy az iparra nézve a tevékenység új mezéjét, és új irányt nyitott meg. Köszönetet mondott mindazoknak, a kik részt vettek a kiállításban, s különösen a bizottságnak. — A kiállítást másnap még 13,000 ember látogatta, s e nap jövedelmét a kiállításon alkalmazott munkások kapták. Este 10 órákor b. *Erlanger* *Viktor*, a kiállítás elnöke mondott beszédet, s erre csakhamar ki-aludtak egymás után a villamos lámpák a rotundában. Anyagi tekintetben is kedvező volt az eredmény, mert a kiállítást 872,211 személy látogatta.

bizottság nevében, báró Perényi Zsigmond főispán Bereg- és Ugocsa megyékből száznál több kiválóan becses régi ötvösmevet küld, báró Apor Károly pedig, a maros-tordai bizottságelnöke, vagy kétszázat.

A nagyváradi ásatásokat egyelőre befejezték, a mennyiben akadályra találtak. A szentélynél, hol a legérdekesebb fölfedezéseket várták, a további munkálatok utjába állt a kút.

Az oltár mögötti fal, sőt maga az oltár is katasztrofálisan maradt meg, mert az oldalfalak még tovább nyulnak a várbeli templom felé. Pedig érdekes nyomokra akadtak; nem tekintve a tömör pillér alapokat, a kisebb, téglából készült sírboltokat, különösen megemlítendő egy óriási sírbolt, két bolthajtásos bejárattal, melyek hatalmas természetekkel valának eltorlaszoltva.

III. Béla király tetemei. A budavári plebaniatemplom közepéső, úgynevezett Zichy-féle sírboltjában elhelyezett két érckoporsóban őrzött és állítólag III-ik Béla királyunknak s nejének tulajdonított tetemek szakértői megvizsgálására a közoktatási miniszter bizottságot küldött ki Havas Sándor elnöke alatt. A vizsgálatot Török Aurél, az ember-tan rendes tanára viszi keresztül.

Temetés kétszáz év múlva. Gróf Pálffy Tamás nyitrai püspöknek maradványait, melyeket Bécsben a napokban találtak meg, s hó 3-án tették el Bazinban. A Pálffy-család seniora ez alkalomból a következő jelentést tett közzé:

Gróf Pálffy-Daun Lipót, teanói herceg, mint a család seniora, tiszteletteljesen meghívja erdődi gróf Pálffy Tamás nyitrai püspök, pozsonyi és passau kanonok, a magyar királyi kancellárja (elhunyt 1679. május 6-án) földi maradványainak Bécsből a bazini családi sírba való átszállításához: szombat délután 5 órakor, 1883. november 3-án. A holttest fogadása a bazini indóházban d. u. fél 5-kor.

A maradványokat gróf Pálffy János, Vilmos és István, továbbá nagy néptömeg jelenlétében szentelte be Broggányi prépost, aztán a pompás koporsó, mely koszorúkkal, püspöki süveggel s grófi koronával volt díszítve, hatlovas disztyáskocsira tették, s a kapuczinusok templomába vitték. A kocsit a grófi cselédség is kísérte fátyalkkal s más világító szerekkel. A templomban a maradványokat ismét beszentelték, s aztán a János-kápolnában helyezték el ideiglenesen.

A 'Bérczen' című költeményről illetőleg, melyet Ivanovic József fordításában, mint Radicevics Branko elhunyt szerb költő művét lapunk 44-ik számában mutatták be, Reviczky Gyula úr által figyelemzelve lettünk, hogy az nem a Radicevics, hanem a Hercegh költeménye. Utána néztünk, s csakugyan ott találtuk a magyar fordítás eredetijét Herwegh 'Gedichte eines Lebendigen' című 1877-ben Stuttgartban kiadott versgyűjteményének 68-ik lapján 'Strofen aus der Fremde' cím alatt. Elvárjuk Ivanovic József úr nyilatkozatát, hogy hol jelent meg e költemény a Radicevics gyanánt.

A 'Jogtudomány Közlöny' november 9-iki (45-ik) száma következő tartalommal jelent meg: Birói szervezettünk reformkérései. Dr. Fayer László budapesti ügyvéd. — Új telekönnyvek. Tóth Gáspár selmezi ügyvéd. — Észrevételek az általános törvénykönyv tervezetnek a dologi jogot tárgyazó részéről. Dr. Haller Károly kolozsvári egyetemi tanártól. — Törvénykezési szemle: Bemutatóra szóló életbiztosítási kötvény és az 1881. LX. czikk 66. §-a. Hatály Endre nagyváradi ügyvéd. — A tulajdonképeni forgalmi mint magánjogi jogczim Dr. Kelemen Gyula budapesti ügyvéd. — Különfélék. MELLEKLET: Curial Határozatok. — A budapesti kir. tábla elvi jelentőségi határozatai. — Kivonat a Budapesti Közlönyből.

HALÁLOZÁSOK.

MARSCHALKÓ TAMÁS, nyugalmazott honvédeződes elhunyt a fővárosban és holttestét Nagy-Váradra szállították, néhány év előtt elhunyt neje mellé. Marschalkó 1848 előtt a királyi testőrség tagja volt, aztán végig harcolta a szabadságharcot, az abszolútizmus napjaiban pedig ügyvédi ténen működött, míg nem a honvédség újra szerveztetvén, ismét katonai pályára lépett s nemrég ezredesi ranggal vonult nyugalmába. A katonai körökben és társas körökben egyformán kedvelték. Marschalkó Leó kir. táblai tanácselnök testvérét gyászolja benne.

HUGMAYER J. KÁROLY, Budapest egyik legtekintélyesebb kereskedője és tisztelt polgára, meghalt 58 éves korában. A 'Hugmayer és Mihalovits' cég főnöke volt, a fővárosi törvényhatóság tagja, számos részvénytársulat igazgatója. Tevékenységét sokfelé tudta érvényesíteni, s halála általános részvételt keltett. Jelentékeny jótékony adományokkal is emléket állított magának. A kereskedők betegsegélyező egyletének, a kereskedelmi akadémiának egyenként 1000 forintot, a hírlapírók nyugdíj intézetének 500 forintot, a magyar írók segélyegyletének 200 frtot, a jogászok segélyegyletének, a gyermekmenhelynek, a Jozefinumnak, a vörös kereszt egyletnek ugyanannyit, a gazdasszonyok egyletének, az izr. nőegyletnek, az evang. árvaegyletnek, a lipótczeai szerb templomnak egyenként 500 frtot hagyott.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: MARKÓ KÁROLY, Rozsnyó városának jeles polgára, kereskedő és börgyáros, ki nemcsak a gyárpár terén, hanem a város és evang. egyház szolgálatában, a közügyekben is hasznossá tudta tenni magát felszázadon keresztül, 72 éves korában. — BEBECZ PÁL, földbírtokos, törvényhatósági bizottsági tag, 83 éves korában, Hódmező-Vásárhelyen. — MUNKÁCSY SÁNDOR, a szatmári egyházmegye aranyis és agy papja, 75 éves korában. — BOHAR LÁSZLÓ, alesperes, 62 éves korában, Lengyelországban. — MUSSZELY ISTVÁN, ezredesi kanonok, a veszprémi püspövel intézet igazgatója. — PAYE ANTAL, a 'Reunione' ádriai biztosító társaság felügyelője, 66 éves korában, Budapestben. — Sellyei SZABÓ LAJOS, nyug. vasuti hivatalnok, 65 éves korában, Tápó-Györgyén. — CSISZÉR JENŐ, honvédhadnagy, Császárné Ugroczi Ida, a 'Magyar Háziaszony' szerkesztőjének 26 éves fia, Új-Pesten. — BOZÓ PÁL, 56 éves korában, Szirákön. — SZÜCS MÓZES, földbírtokos, 77 éves korában, Békés-Csabán. — KABDEBŐ JENŐ, Kabdebő János 27 éves fia, Aradon. — SUJÁNSZKY PÁL, nyug. cs. k. őrnagy, Sujánszky Antal egyházi író és esztergomi kanonok testvére, 77 éves korában, Budapestben. — KNISZBEK ALAJOS, a budapesti állami polgári iskolai tanítóképző intézet tanítója, 28 éves korában.

TRANDAFIR Mária, gazdag özvegy asszony Ujvidéken, ki nagy bírtokát mind jótékony célra hagyta, legnagyobb részét egy szerb árvaháza. — DIÓSZORI SÁMUELNE szül. Persa Borbála, 86 éves korában, Sepsik-Györgyön. — ÖZV. BARSÁY MARYALNE szül. Morvay Rozália, 70 éves korában, Lonsonczon. — KISHALMAY szül. Hrudeczky Mária, 66 éves korában, Aradon. — SZÉKELY ISTVÁNNÉ szül. Duka Málvin, táviró tiszt neje, 28 éves korában, Budapestben. — DVORZSÁK ANTALNÉ szül. Mecsery Amália, Békés-Gyulán. — SCHREIBER HARMON, mezővárosi földbírtokos 16 éves leánya, kinek koporsójánál Turgyonyi Lajos ref. lelkész és képviselő mondott beszédet. — HERGÓTS LÁSZLÓNÉ szül. Bartal Ida, a budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék bírájának neje, 34 éves korában.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ. S. M. Sajnáljuk, hogy a 'cseh népmunda' után dolgozott költeményen az át meg átdolgozás nem igen bír segíteni. Mostani 'cseizolt' állapotában még áradozóbbnak, hosszabbnak — s hosszadalmasabbnak tünik föl. A másik hibán is (a monda ama képtelenségén, hogy a még meg se született, nem is várt megváltónak már kovácsolták a keresztjébe való szegeket) úgy van segítve, hogy nincs köszöntve benne. Ki van hagyva — de nincs helyébe téve semmi. A kovács előbb szepen, szeliden, szinte bosánatkérőleg beszél — miért lesz egyszerű oly durva, vad? nem érthető. — A másik sem válik be. Nálunk legalább nem. Lehet, hogy máshol ez is, az is használható volna. De mi saját mértékünkkel mérünk.

Az aradi várának emlékezete. Üres frázisok, szónokias (nagyhangú) dikközömb. A többitől se kérünk, a mikkel fenyeget. Pláne minden számba egyet! Isten mentsen!

A lelkiismeret. Ezt a történelmi tárgyat (ötödik László s Hunyadi László) már sokan és sokkal jobban kidolgozták. A másik (a Tudós) jó erkölcsi irányú eszmélkedő költemény, de minden költőiség s belakít nélkül.

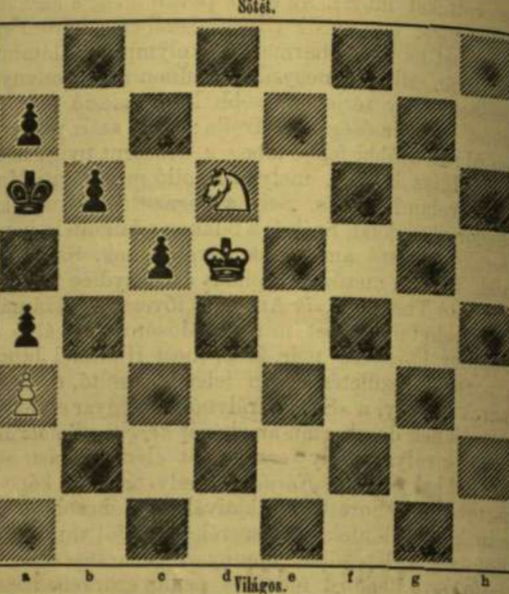
1001. A történelm elől közönséges s mindenféle alakban elgyszer fel is volt már dolgozva. Elég csinosan van itt is; ámbár hiba, hogy tulajdonképen kétszer van elmondva ugyanaz a dolog, először az elején, mintegy előlegesen, aztán a végén, valamivel tüzetesebben. A lyrai forma talán a tárgyhoz, de nem mindentűn egyenlő szerencsével kezelve, néhol nagyon is erőltetett a rím, a ritmus, stb. Különben — bár

általában közlésre érdemes voltát tagadása nem vezet — nekünk nem való, lapunk szellemével, irányával nem vág össze.

I. F. Lakását nem tudván, itt kérjük föl, hogy mielőbb keresse föl szerkesztőségünket.

Nem közzölhetők. Válaszor. — Egy fiatal hölgynek. — Nem igaz az. — Ősi hangok (Bánsz szőlő). — Halottak napján (Mi volt nekem egykor). Hozzá. Ábránd.

SAKKJÁTÉK. 1247-ik számú feladvány, Reichhelm G.-től. (Philadelphianban.) Sakk.

Az 1242. sz. feladvány megfejtése. Hlubeck J.-től. Megfejtés. 1. Va1-b2 --- g5-g4 (a) 2. Vb2-h8 + --- ke5-d4: 3. Vb8-b2 + --- k. t. sz. 4. Vb2-b4-f2 matt.

1. --- a. Ke5-d6 (b) 2. Hd4-e6: --- t. sz. 3. Vb2-b7 + --- t. sz. 4. V mattot ad. 1. --- b. f6-f5 2. Hd4-e6: + --- ke5-d6 3. Vb2-h8 + stb.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben Fülöp József. Nagy-Dobronban Németh Péter. Budapestben K. J. és F. H. Andorfi Sándor. A pesti sakk-kör.

HETI NAPTÁR. November hó.

Nap	Katolikus és protestans	Görög-Orosz	Izraelita
11 V 6 26 Márton p. 6 25 Márton p. 30 E 21 Zénob 11			
12 H Emília, Aszt p. Jónás 31 Amplus, St 12			
13 K Kosztka, Szan. Bricius 1 Nov. K. D. 13			
14 S Jokond, Szer. Szerapion, L. 2 Aczindin 14			
15 C Lipót Lipót 3 Aczencsin 15			
16 P Odón, Otmár Otmár 4 Nagy Joan. 16			
17 S Csnd. Gergely Hugó 5 Galakton 17 S. C.			

Holdváltásai: ☾ Holdtölte 14-én 5 ó 56. 53 pk d u

Tartalom. Szöveg: Luther élete. 1483-1546. — Tanulmányok a szin és hang világában. — Egyveleg. — Jolán. Angol regény. Irta Black William. — Szabolcsi történetek. II. Geszten Józsi. Irta Várnai B. Sándor. — Botrány-hajhászat. Vajda Janostól. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Mi újság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Képek: Luther Márton. — A ház, hol Luther született Eislebenben, 1483. nov. 10-én. — Luther elégeti a pápa bulláját Wittenbergben (1520). Lessing festménye. — Luther az 1521-ki wormsi birodalmi gyűlésen. Werner Antal festménye. — A ház, hol Luther meghalt Eislebenben 1546. febr. 18-án. — Az erfurti székesszegyház. — Piazz és székesszegyház Wormsban. — A Szent-Agoston-kolostor Wittenbergben. — Luther mint egyetemi tanár lakott. — A wittenbergi vártemplom, melynek kapujára Luther 1517-ben 95 tételét kifüggesztette. — Jolán.

Felolvas szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Köszvényesek és idogbetegeknek. Ismételve felhoztuk e helyen a Kwizda Ferencz János, cs. k. udv. szállító és korneuburg kerületi gyógyszerész által készített köszvényfolyadékot. A mint a folyton beérkező bizonyítványok tanúsítják, e készítmény biztos hatású, majdancsalhatatlan szernek tekinthető a köszvényes és csúszos bajok ellen. A számos és gyakran valóban maglepő eredmény folytán, melyek a Kwizda-féle köszvény-folyadék által elérték, a tudakozódás oly élénk lett, hogy Kwizda úr székességeket látta, készítményének letételei jelentékenyen szaporítani, úgy hogy az jelenleg már Ausztria Magyarországon minden gyógyszerárban megszerezhető.

JAKAB ÖDÖN. SZÉKELY HISTORIÁK. RAJZOKKAL. Diszkötésben 2 frt. Ára füzve 1 forint. Tartalom: Mit csinált örömeiben Darkó Dénes. — Hová lett a Gál Sándor kenyeré. — A huszár. — Miért állott meg az atösfalú albu malomkerék. — Az adorjani méhek. — Az eltemetett gyűrű. — A Keszeg Imre pástorsága. — A beteg asszony utja. — Hogyan került kapu a Szabó Lőrincz kertjére. — Mire jó egy idegen szitalom.

A 'FRANKLIN-TÁRSULAT' kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtárban kapható — az osztrák tartományok számára Szelinszki György cs. kir. egy. könyvtáránál Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6.

Kossuth-naptár az 1884-dik évre. Szerkeszti HONFI TIHAMÉR. Sok képpel. Tizenegyedik évfolyam. Ara füzve 40 kr.

TARTALOM: Naptári rész. — Bélyegekről — Lajos bácsi története. (A magyar nép számára elbeszéli: Egy kortárs.) (Arcképpel). — Akit egy nemzet ünnepel. — Két kép Oroszországból (2 képpel). — Karácsonyesték Kossuth Lajosnál Londonban 1852-ben. — Zászló-avatások. (A marmarosiaknak.) Ábrányi Emilől. — A Kossuth-gárdából. 1. Almássy Pál. (Arcképpel). — 2. Szerémi herceg Odescalchi Arthur. (Arcképpel). — Minőnek ismertem én Kossuth Lajost? Degre Alajostól. — Egy bajor hő a népből (képpel). — Hiba volt a kréta körül? Elbeszélés. Irta Erdélyi Gyula. — Oroszlánvadászat. — Vegyések (2 képpel). — A Magyarországon tartatni szokott országos vásárok jegyzéke. — Naptári értesítő.

A 'Franklin-Társulat' kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtárban kapható — az osztrák tartományok számára Szelinszki György cs. kir. egyetemi könyvtáránál Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6.

Protestáns új képes naptár 1884. szökö évre. Szerkesztette DÚZS SÁNDOR TANÁR. Ara füzve 50 kr.

TARTALOM: Naptári rész. — Bélyegekről. — Báró Prónay Dezső (Arcképpel). — Apró történetek. — Rajzok a parókhiából. Könyves Tóth Kálmántól. — Bo-csor István. (Arcképpel). — A gályarab. Bihari Kálmántól. — A növényros-tok és rostos növények. Szenté Józseftől. — Trisztenszky Gyula. Margócsi Kálmántól. (Arcképpel). — Jól töltött élet. (Egy öreg tanító elbeszéléseiből.) Bihari Kálmántól. — Gönczy Dániel. (Arcképpel). — A nyiregyházi új ev.reform. egyház. (Képpel). — Protestáns egyházi tiszti névtár. — A Magyarországon tartatni szokott országos vásárok jegyzéke. — Naptári értesítő.

Vászon- és fehérnemű-raktár. Szükségletei beszerzésénél. Alapított 1826. A kék csillaghoz. Vászna, asztalterítékek, fehérneműk hölgyek, urak, leányok és fiúk számára, zsebkendők, ágyneműk, harisnyák, himzett és hurkolt szülek, monogramok, barchet, fehérneműk szolgásmestert részére, törölőruhákat, ágylakárokat és mindenféle más, szakmánkba vágó árucikkeket ajánljunk árjegyzeink megfogalmazat, melyben a raktárunkon lévő összes tárgyak legelőbb árának kimutatása mellett menyasszonyi kelengyék is különböző összeállításban felsorolják. — Kívánatra árjegyzéket bérmentve küldünk. — Levéleli megrendeléseket pontosan eszközölünk. HARI, ZEILINGER ÉS TÁRSA. 1178. 0 cs. k. fensége József főherceg, és Fülöp szász Coburg Gothai hercege ő fensége udvari szállító. Váci utca 9. szám.

Dr. Lengiol F. nyír-balzsama. Már a növényi nedv, mely a nyírból annak törzsét megfúrta, kifolyik, ember emlékeztet őta a legkínzóbb szépitésben is minden ismerve; ha pedig e nedv a földaló utasítása szerint vegyi utó balzsammá dolgoztatik, majdnem csodálatos hatással bír. Ha azaz arczot vagy egyéb bőrrészeket este bekenjük, már a következő reggel majdnem észrevehetetlen pikkelyek válnak le a bőrről, minek folytán ez gyöngéde és fehérre válik. E balzsam kisimítja az arcon támadt redőket és himlőhégyeket, fiatal arczsint ad; a bőrne fehérséget, gyöngédséget és ket, frisseséget kölcsönöz; a legrovidebb idő alatt a szepőlt, máj-foltokat, anyajegyet, orrvörösséget, bőrtátkát és minden egyéb bőrszennymet eltávolít. Egy korálval használti utó istással együtt 1 frt 50 kr.; póstán küldve 10 kral. Fő letét Magyarországon számára Jók József, gyógyszerész, Budapest király-utca 12. szám; Pozsonyban Piszatory Bódog, gyógyszerész, Temesváron Tarcsay József gyógyszerész, Zágrábon Mittelbach Zsigmond gyógyszerész.

KOPASZSÁG, a haj őszülése és kopaképződés ellen a napontek érkező bizonyítványok és közező iratok tanúsága szerint egyedül jónak bizonyult szer. TANNIN-OLAJ Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész úr! Szíveskedjek számomra Dr. Moras Tannin-olajból még egy nagy palackkal küldeni. E szer hatása oly kúttó, hogy a hajam hullása teljesen megszűnt, s a sűrű szőke-nővér immár látható is. Bécs, 1880. január 5-én. Wagner Vilmos. Fürt J. gyógyszerész úrnak Prágában. Szerencsének izem magamat Úrnak köszönhetni, hogy dr. Moras Tannin-olaja hajamnak két év óta tartó hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szép hajamat ismét visszaszerzem. Zuzenba Mária. Marienbad, 1879. aug. 18-án. Tekintetes úrn! Hármiszeres embernek kopasz fejét birni nem valami kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifja agasztán volnék. E szer néhány hét alatt csodát tett rajtam, ma mindazok, kik ismernek, bizonyítanak. Köszönetem kérem stb. stb. Bukova, 1880. jan. 3-án. Bertók Jánosfalv jóságkezelő. Kapható 2 és 1 frtos palack-kban. Főletét Magyarországon számára Török J. gyógyszerész, Budapest, király-utca. Pozsonyban Piszatory Félix gyógyszerész, Temesváron Tarcsay József gyógyszerész, Zágrábon Mittelbach Zsigmond gysszerész.

A 'Franklin-Társulat' kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtárban kapható — az osztrák tartományok számára Szelinszki György cs. kir. egy. könyvtáránál Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6.

A magyar nők házi naptára. 1884. évre. Szerkeszti: BENICZKY IRMA. Számos képpel. XVI. ÉVFOLYAM. Ara füzve 60 kr.

TARTALOM: Naptári rész. — Csillagászati és kortani jellegűek az 1884. szökö évrnek. — Naplói jegyzetek. — Új évre. Inezédi Lászlótól (képpel). — Türelm! — Egyiptomi nők (képpel). — Társadalmi szabályok. I. Helyes magatartás és illelem magaviselet. II. Urak és hölgyek. III. A köztudat. IV. Képek a kínaiak társadalmi életéből (képpel). — A fejbőr és haj őszülése. — Hogyan füstölködjünk a nők? (képpel). — Télihimlő-oltás (képpel). — Könyvházat. — Hasznos tudnivalók. — Villamos utóvilágítás (képpel). — Mulattató rész. Lizzie fogadása. — New-Yorki elbeszélés. R. Bonittól. — Farsangi látogatás Velenczében (képpel). — A legrégibb naptárak és naptárszerkesztők. Művelődéstörténelmi rajz. Szerényi Józseftől. Akerék menedékháza (képpel). — Jadin kutya. Irta Dumas Sándor. ford. Szerényi József. — Ostendében (képpel). — Dalos Panna vagy? A pénz és Arányi József. — Ostendében (képpel). — A Magyarországon tartatni szokott országos vásárok jegyzéke. — Naptári értesítő.

